

ἀγωγαί, οἷον ἀπὸ τῆς κλοπῆς τίκεται ἢ φούρτη καὶ ὁ φούρτιβος κωνδικτικίος, εἰ ἀναιρεθῆ ἢ ῥίξα, ἀναίρονται καὶ ὅσαι ἀπ' αὐτῆς τίτονται ἀγωγαί. οἷον ὡμοσὲ τις ἐναχθεῖς τῆ περὶ κλοπῆς, ὅτι οὐκ ἔκλεψεν. ἀνρρέθη λοιπὸν καὶ ὁ φουρτιβος σὺν τῇ φούρτῃ. εἰ δὲ μετὰ ταῦτα εὐρεθῆ κληρονομεῖν τοῦ κλέπτου, κινεῖται κατ' αὐτοῦ φουρτιβος κωνδικτικίος ὡς κληρονομοῦ τοῦ κλέπτου, οὐχ ὡς αὐτοῦ κλέπτου, καὶ ἀπαιτεῖται ἀπλοῦν τὸ πρᾶγμα. [Sch. a. III. 159.]

οὔτε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ] Περὶ τῆς φούρτης καὶ τοῦ φουρτιβου κωνδικτικίον φροῖν· ἐπειτοίγε δυναται καὶ διὰ τῆς ἰν ὅμι ἐκδικεῖσθαι τὸ πρᾶγμα. ὁ γὰρ ὁμοσας μὴ κελοφέναι οὐκ ἤδη ὡμοσε καὶ δευπότην αὐτὸν εἶναι τοῦ πρᾶγματος, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐξ ὧν ὁ Παῦλος ἐν τῷ κη'. διγ. τοῦ παρόντος τι. φροῖν θέματι ἐσχάτω. [Sch. b. III. 159.]

ὁ δὲ κληρονόμος τοῦ κλέπτου] Ὁ γὰρ κωνδικτικός κινεῖται μὲν καὶ κατὰ τοῦ ὁμομοκότος¹⁾, οὐχ ὡς κατὰ κλέπτου μέντοι, ἀλλ' ὡς κληρονομοῦ κλέπτου, ὡς ὁ Οὐλπιανός φροῖν ὑποκαταῖν. [Sch. c. III. 159.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἀνῆρωθι διγ. κη'. θεμ. η'. ἐν τῷ φροῖν, ὅτι ἡ ὁμοσασα περὶ τῆς ῥέρονι ἀμοταρομ, οὐ βοηθεῖται ἐναγομένη τῇ ἰν ὅμι. γραφεται καὶ οὕτως. ἡ ὁμοσασα περὶ τῆς ἀπαιτησασ τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα ἀγωγῆς οὐ βοηθεῖται ἐναγομένη περὶ τῆς ἀπαιτησασ πρᾶγμα ἴδιον ἀγωγῆς. [Sch. c. III. 159.]

Ἐντεῦθεν ὁ Οὐλπιανός ὑποδιασίζων δείκνυσιν, ὅτι ὁ ὁμομοκός, ὅτι οὐκ ἔκλεψεν, οὔτε φούρτι ἀγωγῇ, οὔτε κωνδικτικῶς κατέχεται· ὁ δὲ κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ καὶ μὴ ὡς κλέπτης κατέχεται τῷ φουρτιβῷ κωνδικτικῶ, ἀλλ' οὐκ ὡς κληρονόμος κλέπτου ἐνάγεται. καὶ ὁ τοῦ κλέπτου γὰρ κληρονόμος, εἰ καὶ μὴ ὡς κλέπτης, ἀλλ' οὐκ ὡς κληρονόμος κλέπτου ἐνάγεται. [Sch. c. III. 159.]

Ὁ ὁμοσας, ἡγορακέναι παρ' ἐμοῦ πρᾶγμα, ἔχει ἐπὶ τῇ πράξει ἀγωγῆν εἰς τὸ παραδοῦναι με αὐτὸ καὶ ὁμολογῆσαι περὶ ἐκνικησεως· καὶ αὐτὸς ὑπόκειται μοι ἐπὶ τῷ τιμήματι, εἰ μὴ ὡμοσε δεδωκέναι μοι αὐτό. καὶ ὁ ὁμοσας, εἶναι κοινωνόν, ἐνέχεται τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ.

ὁ ὁμοσας ἡγορακέναι] Κυρίλλου. Ὁ ὁμοσας ἀγοράσαι πρᾶγμα, κινεῖ τὴν ἐξ ἔμπτου καὶ ἐνάγεται ἐξ βενδίτου· εἰ μὴ ὡμοσε δοῦναι τὸ τιμημα. καὶ ὁ ὁμοσας, εἶναι κοινωνίαν, ἐνέχεται τῇ πρὸ σοκιο ἀγωγῇ, καὶ ὁ ὁμοσας ἐνέχυρον δοῦναι ἐνάγεται περὶ τοῦ χρέους· καὶ ὁ ὁμοσας τῇ γαμετῇ, ὅτι τότε τὸ πρᾶγμα εἰς προικὰ μοι ἐπιδέδωκας, ἐνάγεται ἐξ στυπουλάτου. [Sch. d. III. 160.]

Διὰ τοῦτο ἐνταῦθα τὴν ἐξ ἔμπτου καὶ τὴν ἐξ βενδίτου καὶ τὴν πρὸ σοκιο δίδωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, ἐπειδὴ φροῖν²⁾ ἔχουσι καὶ φιλῆ συναινέσει συνιστάται, καὶ οὐ δέονται φανκτο τινὸς εἰς τὸ συστήναι, τυχόν τῆς ἀπαριθμησεως ὡστε ἐπὶ τοῦ ὁμοσαστος, ἐπὶ ἰ. νομισμάτων ἀγρον ὑποθέσθαι, τὴν ἰμφοκτομ δίδωσιν, καὶ οὐ τὸν ἀπὸ δανείου κωνδικτικίον. [Sch. d. III. 160.]

ὁμολογῆσαι περὶ ἐκνικησεως] Τοῦ Ἀωνόμου. Σιωπηρῶς γὰρ τῇ πρᾶξει ἢ περὶ τῆς ἐκνικησεως ἀσφάλεια³⁾ ὡς βιβ. ιη'. τι. α'. διγ. ξς'. καὶ βιβ. κ'. τι. α'. διγ. λα. θεμ. ιθ'. οὐ περὶ παντός δὲ πιπρασκομένου ἢ δούπλα ἐπερωτάται, ἀλλὰ περὶ τιμῶν, ὡς τι. β'. τοῦ κα. βιβ. διγ. λς'. θεμ. β'. [Sch. e. III. 160.]

τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ] Εἰ καὶ συμβῆ ζημία εἰς τὴν κοινωνίαν· οἶδε⁴⁾ καὶ αὐτὸς ταύτην, διότι καὶ ὠφέλειται ἀπ' αὐτῆς. [Sch. f. III. 160.]

Ἐάν τις ὁμοσῇ ἐνεχυράσαι πρᾶγμα ἐπὶ δέκα νομισματα, ἐνάγεται ἐπ' αὐτοῖς· εἰ γὰρ καὶ ὁμοσῶ λαβεῖν ἐν προικῇ πρᾶγμα παρὰ τῆς νομίμου γαμετῆς, ἔχει κατ' ἐμοῦ περὶ προικὸς ἀγωγῆν.

λαβεῖν ἐν προικῇ] Οὕτω θεμάτισον, ὅτι ἐνηρόμηρ μετὰ διαζύγιον παρὰ τῆς γυναικὸς μου, ὡστε ἀποδοῦναι

actiones nascuntur, veluti ex furto nascitur furti actio et condictio furtiva, si exstincta fuerit radix, exstingui etiam quaecunq; ab ea nascuntur actiones. Utpota: iuravit quis conventus actione furti, se furtum non fecisse. Sublata est ipsa conditio furtiva simul cum furti actione. Quodsi quis post haec furi heres exstiterit, movetur adversus ipsum conditio furtiva, quippe tanquam heredem furis, non tanquam furem, et in simplicum res petitur.

6) neque furti] De actione furti et condictione furtiva loquitur: alioquin potest et vindicatione rem persequi. Nam qui iuravit, furtum se non fecisse, non dum iuravit et dominum se esse rei furto ablatae, uti discere licet ex his, quae Paulus ait dig. 28. huius tit. them. ult.

7) heres autem furis] Conditio enim furtiva dirigitur quidem et contra heredem eius, qui iuravit, neque tamen tanquam adversus furem, sed qua heredem furis, uti infra dicit Ulpianus.

Enantiophanis. Lege dig. 28. them. 8. quo dicitur, eam, quae iuravit se rem non amovisse, non defendi, si cum ea in rem agatur. Scribitur etiam ita: Quae iuravit de actione, qua res furtiva petitur, non defenditur, si conveniatur actione, qua res propria petitur.

Hinc Ulpianus subdistinguens ostendit, eum, qui iuravit, se furtum non fecisse, neque furti actione neque furtiva condictione teneri: heredem autem eius, licet non quasi fur condictione furtiva teneatur, tamen qua heredem furis conveniri. Nam etiam furis heres, etiamsi non tanquam fur, tamen ut heres furis convenitur.

Qui iuravit, se rem a me emisse⁸⁾, ex empto actionem habet, ut rem ei tradam et caveam de evictione⁹⁾: et ipse de pretio mihi tenetur, nisi iuraverit, se mihi illud dedisse. Et qui iuravit, se socium esse, pro socio actione¹⁰⁾ tenetur. L. 13. §. 3. 4. D. XII. 2.

8) qui iuravit, se — emisse] Cyrilli. Qui iuravit, rem se emisse, agit ex empto et convenitur ex vendito: nisi iuraverit, pretium se solvisse. Et qui iuravit, societatem esse, tenetur actione pro socio: et qui iuravit, pignus se dedisse, debiti nomine convenitur: et qui iuravit uxori, eam illam rem in dotem sibi dedisse, convenitur ex stipulatu.

Propterea hoc loco ex empto et ex vendito et pro socio actionem dat in casu proposito, quia earum natura talis est, ut nudo consensu contrahantur, neque egeant facto, ut constituentur, verbi causa numeratione. Itaque si quis iuraverit, ob decem aureos se fundum pignori dedisse, in factum actionem dat, non ex mutuo condictionem.

9) caveam de evictione] Innominati. Tacite enim venditioni de evictione cautio inest, ut videre licet lib. 18. tit. 1. dig. 66. et lib. 21. tit. 1. dig. 31. them. 19. Non tamen de omni re vendita dupla promittitur, sed de rebus pretiosis, uti lib. 21. tit. 2. dig. 37. them. 2.

10) pro socio actione] Etiamsi ceciderit damnum in societatem: noverat enim ipse hoc: ideoque et commodum ex illa percipit.

Si quis iuraverit, oppignerasse se rem ob decem nummos, convenitur in illos: namque si iuravero, accepisse me dotis nomine¹¹⁾ rem aliquam a iusta uxore, de dote actionem adversus me habet. §. 5.

11) accepisse me dotis nomine] Ita casum tibi fingas: conveniebar post divortium ab uxore mea,

1) Fabr. in marg. addit stellula adiecta κληρονόμου. Postea adde τοῦ ante κληρονόμου. 2) Sic Fabr. recte in marg. stellula adiecta. Textus φροῖν. 3) Fabr. in marg. addit stellula adiecta ἔρεσσι. 4) Fabr. in marg. addit stellula adiecta γὰρ α'.

πολλά τινα πράγματα αὐτῇ προικιμαῖα· ἐγὼ δὲ ἄμοσα, ὅτι
μὰ τὸ θεῖον, εἰ μὴ τὸδε, ἄλλο τι οὐ δέδωκέ μοι πράγμα
προικιμαῖον. ἔχει οὖν καὶ ἐμοῦ οὐ τὴν διεκτικὴν ἐκ στι-
πουλάτου, ἢ ἀντικεν, εἰ μὴ ὄρκος ἀπ' ἐμοῦ τοιοῦτος ἐγίνετο·
ἀλλὰ οὐτιλίαν ἐξ στιπουλάτου, ἣ γουν ὡς περ ἐὰν ἦν αὐτὸ μὴ-
νον προικιμαῖον. [Sch. g. III. 160.]

ut redderem ipsi plures res dotales: ego vero iuravi
per divinum nomen, praeter hanc rem aliam rem dota-
lem mihi uxorem non dedisse. Habet igitur adversus
me non directam ex stipulatu actionem, quae compe-
teret, si iuramentum a me tale non intercessisset: sed
utilem ex stipulatu, scilicet quasi ea res duntaxat dota-
lis esset.

L. 13. §. 6. ^Ο ἐπὶ χρήμασι κατὰ τοῦ ^ω βασιλέως ὁμόσας
D. XII. 2. καὶ ἐπισηκῆσας, τυχὸν ὅτι οὐ ^κ χρεωστῆ, ἢ ^γ χρεω-
στῆται, ἢ ^δ ὅτι ^α δίδωσιν εἰσω προθεσμίας ^β, ἐρ-
παλιζέται.

Qui in re pecuniaria ¹²) per Principem iuravit,
et peieravit, puta, se nihil debere, vel sibi deberi,
vel intra tempus certum se soluturum, fustibus ca-
stigatur.

ὁ ἐπὶ χρήμασι] Κυρίλλου. Ὁ ἐπὶ χρηματικῇ αἰτίᾳ
κατὰ τοῦ βασιλέως ἐπισηκῆσας τύπεται. [Sch. h. III. 160.]

12) qui in re pecuniaria] Cyrilli. Qui in
causa pecuniaria per Principem peieravit, fustibus cae-
ditur.

Στεφάνου. Τοῦτο μὴ ἐπὶ διαλύσεως νομίσης. ὁ γὰρ ἐπὶ
διαλύσεως ἐπισηκῆσας μείζων ὢν τὸν κέ. ἐνιαυτῶν καὶ ἀτιμού-
ται καὶ τῶν ἐτέρας ὑπόκειται ποιναῖς, ταῖς διηγορευμέναις τῇ
διατάξει, ἧτις ἀνηκεῖται βιβ. β. τοῦ κωδ. ὑπὸ τὸν β. τοῦ
βιβ. τιτ. διατ. μά. τοῦ τιτ. τυγχάνουση. καὶ ὁ πρᾶγμα δὲ
ἄλλοτριον ὑποθέμενος, οἷα δὴ τῷ στελλιονάτουσ καταχόμενος
ἐξουσίαν πρόξικαιον ὑπομένει, ὡς ὁ Μοδεστίνος βιβ. μς. τῶν
διγ. τιτ. κ. διγ. δ. φησίν. καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῷ κς. διγ. τοῦ
προσφόντος τιτ. φησίν, ὅτι ὁ πομπήλος οὐ δοκεῖ ἐπισηκῆν.
ἀσκόιν οὐδὲ ὑπόκειται τῇ τῆς ἐπισηκῆσας ποινῇ. [Sch. h.
III. 160.]

Stephani. Hoc in transactione ne statuas. Quicun-
que enim maior XXV annis in causa transactionis pei-
eraverit, et infamatur et aliis quibusdam poenis sub-
iicitur, quae sancuntur lib. 2. Cod. tit. 2. const. 41.
Quicunque vero rem alienam pignori dat, quippe stel-
lionatus reus ad tempus exulatur, uti Modestinus ait
lib. 47. Dig. tit. 20. dig. 4. Et Paulus dig. 26. huius
tituli ait, pupillum non videri peierare. Itaque nec
periurii poenae subiacet.

Λεωντίου. Ἔλεγον, ὅτι ὁ ἐπὶ διαλύσει ἐπισηκῆσας ἀτι-
μοῦται. ἀρα οὖν αὐτὸ τὸ τυφθῆναι τὸν ἐπισηκῆσαντα, οὐκ
ἀτιμοῖ αὐτόν; Ἀπίους τοῦ Στεφάνου. Ἐπισηκῆσαν τῶν ἡδῆ
σοι παραδεδωμένων· φθῆσας γὰρ ὁ Μαρκιανὸς ἐν τῷ γ. βιβ.
τῶν διγ. τιτ. β. διγ. κβ. εἶπε, μὴ ἀτιμοῦσθαι τὸν ἱστάτους
τυφθῆναι· μήτε γὰρ τὸ εἶδος τῆς τιμωρίας ἐπάγει τὴν τι-
μωρίαν ^ε, ἀλλὰ τὴν ποιότητα τοῦ κινήθεντος δικαστηρίου·
ὅσον εἰ ἀτιμοποιὸν ἦν τὸ κινήθην δικαστηρίον. καὶ ἐπηγάγεν,
ὅτι οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς ἱστάτοις τυφθῆναι ^δ· ὁ δὲ ἄρα ἔχει τὸ
νόμιμον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐτέρας κολάσεως καὶ τιμωρίας. οὐ γὰρ
ἐξ ἄν ὑφίσταται, ἀλλ' ἐξ ἄν ἁμαρτιῶν ἀτιμοποιῶ καταξέ-
ται δικαστηρίῳ, βλάπτεται περὶ τὴν οἰκίαν μετὰ καταδίκην
ἐπιτιμίαν. βλέπε δὲ, πῶς ἔχει τὸ ἐνταῦθα φητόν· Ἐάν τις ἐπὶ
χρηματικῇ αἰτίᾳ ὁμόσας ἐπισηκῆσας ^ε, ὁσβδίζεσθαι κήρυκος
ἐπιβῶντος αὐτῷ· προπετιῶς μὴ ὄμνυε. βλέπε οὖν, ὡς εἶπον,
ἐπὶ χρηματικῇ αἰτίᾳ χάρον ἔχειν τὸ νόμιμον, ἵνα μὴ ἐναν-
τιωθῆ σοι διατάξις κειμένη ἐν τῷ δ. βιβ. τοῦ κώδικος ὑπὸ
τῶν α. τοῦ βιβ. τιτ. ἧτις β. τοῦ τιτ. διατάξις τυγχάνει. φη-
σιν, ὅτι οὔτε σωματικὸς κίνδυνος, οὔτε καθοσιώσεως ἐγγλήμα
ἐπιφέρεται τῷ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπισηκῆσαντι σωτη-
ρίας. καὶ γὰρ ἀντιδιαστέλλοντας εἶπεν, μὴ ἐπὶ χρηματικῆς
αἰτίας, ἀλλ' ἐπὶ δελκτικῶν χάρον ἔχειν τὸ εἰρημένον τῇ δια-
τάξει. ἔπειτα δεικνύον ἢ διατάξις, τότε χάρον ἔχειν αὐτῶν,
καὶ τὸν ἐπισηκῆσαντα κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως σωτηρίας μὴτε
σωματικὸν κίνδυνον ὑπομένειν, μὴτε καθοσιώσεως ἐγγλήματι
ὑποκείμεναι, ὅτε κατὰ θερμοτήτα τινα ὄρκον τις ὑπετέλεσεν.
ἀπλῶς γὰρ εἶπεν, τὴν εἰρημένην διατάξιν οὕτω θεματίσειν, ὡς
ὁ Πατρίκιος ^ε· Ἦρως ἐθεμάτισε. γυνῆ γὰρ, φησὶ, τίς ἐχθρῶν
ἐχουσα κατὰ τοῦ ἰδίου ἀνδρός, ὤμοσε κατὰ τῆς σωτηρίας
τοῦ βασιλέως, ὡς τε μὴδέποτε διαλλαγῆναι αὐτῷ· καὶ βουλο-
μένη μετὰ ταῦτα τῆς πρὸς ἐκείνον ἀπλλαγῆναι μικροφυγίας
ἐδεήθη βασιλεῖα διὰ φιλοκῆσας τινος οὕτως ὀνομαζομένου, καὶ
τῆς εἰρημένης ἐτυχε διατάξεως πρὸς αὐτὸν ἀπιγλαφείσης τὸν
Φέλικα. Ἐναντιοφανούς. Ἀνάγνωθι βιβ. β. τοῦ κώδικος
τιτ. β. διατ. μά. καὶ βιβ. δ. τιτ. α. διατ. β. [Sch. h.
III. 161.]

Interrogatio. Dixit, eum, qui in transactione pei-
eravit, infamia notari. Num igitur fustibus caedi eum
peierantem, infamat? Solutio Stephani. Oblitus es eo-
rum, quae iam tibi tradita sunt: iam enim antehac
Marcianus lib. 3. Dig. tit. 2. dig. 22. dixit, fustibus cae-
sum non notari infamia: neque enim poenae genus in-
ferre infamiam, sed qualitatem iudicii instituti: puta
si iudicium famosum erat. Atque subdidit, non solum
in fustibus caeso locum habere hanc legem, verum
etiam in reliquis poenis et castigationibus. Non enim
ex his, quae patitur, sed ex quibus delinquens famoso
tenetur iudicio, post condemnationem famae damnium
subit. Vide autem, quomodo textus noster habet: Si
quis in causa pecuniaria iuraverit et peieraverit, fusti-
bus caeditur praecone inclamante: Temere ne iurato.
Vide igitur, uti dixi, in pecuniaria causa locum habere
hanc legem, ne obstat tibi constitutio 2. tit. 1. lib. 4.
Codicis. Docet, neque corporis periculum, neque crimen
maiestatis inferri ei, qui per salutem Principis peieravit.
Contra enim distinguentibus nobis dicendum est, non in
causa pecuniaria, sed in delictis locum habere, quod in
constitutione dictum est. Deinde ostendit constitutio,
tunc ipsi locum esse, et eum, qui peieravit per salutem
Principis, neque periculum corporis sustinere, neque
crimini maiestatis subiaci, quando affectu quodam ac
fervore agitatur iusiurandum quis subit. Nam ut bre-
vibus dicam, dictae constitutionis species ita constituien-
da est, uti Patricius celeberrimus eam constituit. Quae-
dam enim mulier, inquit, cum inimicitiae inter ipsam
eiusque maritum intercederent, per salutem Principis
iuravit, se nunquam cum marito in gratiam redituram:
cumque posthac deponere animum inimicum in illum
vellet, preces obtulit Imperatori per hominem quandam
nomine Felicem, et impetravit dictam constitutionem
Felicis rescriptam. Enantiophan. Lege lib. 2. Cod. tit. 2.
const. 41. et lib. 4. tit. 1. const. 2.

L. 14. ^δ. Παυλ. Ὁ περὶ τοῦ χρεωστῆν, ἢ μὴ χρεωστῆν,
D. eod. ἢ ἀντιφωνῆσαι ὄρκος οὐ συγχωρεῖται πατρόςιν ἢ
πάτρωσιν.

XIV. Paul. Iusiurandum ¹) de debita aut non
debita pecunia, aut de constituta pecunia non remit-
tuntur parentibus ²), neque patronis ³).

ὁ — ὄρκος] Κυρίλλου. Ὅτε διὰ πρᾶγμα ἐστὶν ὁ ὄρ-
κος, οἷον ἐδάνεια, οὐκ ἐδάνεια, ἀντεφωνῆσας· καὶ γονεύς
καὶ πατρῶν ὀμνυέ. [Sch. i. III. 161. sq.]

1) iusiurandum] Cyrilli. Quoties propter rem
iuratur, veluti pecuniam credidi, pecuniam non credi-
disti, constituisti: et parens et patronus iurabit.

v) L. 13. §. 6. legitur in Phot. Nomocan. tit. XIII. cap. 18. et Balsam. ad h. I. in Voelli Bibl. Iur. Can. T. II. p. 1119. et 1121. Extat porro in Syn. p. 518. et Attal. tit. XVIII. §. 4. et Harm. I. 7. §. 18. w) τοῦ omitunt Bals. et Attal. x) Phot. Bals. Attal. οὐ pro τι, quod habet Fabr. y) Attal. addit καί. z) Attal. εἰ pro ἢ. a) Phot. οὐ pro οἷ. b) Syn. Harm. verba τυχὸν ὅτι — προθεσμίας omitunt. c) Fabr. in marg. stellula adiecta ἀτιμίαν. d) Lege τοῦ τυφθῆντος. e) Fabr. in marg. stellula adiecta ἐπισηκῆσει. ee) Adde ὁ ante Ἦρως, auctore fratre Anecdor. T. I. p. 203.

οὐ συγχωρεῖται πατράσιν] Ἀπὸ τοῦ τοῖς ἀνοῦσι τῇ γὰρ τοῦ γονέως προσηγορίᾳ οὐ μόνον ὁ πατήρ, ἀλλὰ καὶ ὁ παππός, καὶ ὁ προπαππός, καὶ οἱ ἐφεξῆς σημαίνονται· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη, ὡς ὁ Γάιος ἐν τῷ ν. τῶν διγ. βιβ. τιτ. ις. διγ. να. φησίν. [Sch. k. III. 162.]

Τούτῳ φησιν, ὅτι οἱ ἀνόητες τὸν συκοφαντικὸν ὄρκον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ πάτριους οὐδέποτε ὁμνύουσι, ἐπεὶ δὲ ἔχει αἰσχρὰς ὑποψίας ἀποφυγῆν, ἤγουν, ὅτι οὐκ εἰσὶ συκοφανταί. τὸν δὲ ὄρκον τὸν ἐπὶ τομῇ τοῦ πράγματος διδόμενον, ἤγουν τὸν τέλειον καὶ τὸν ἀντεπακτικόν (ἀμφότεροι γὰρ ἐπὶ τομῇ τοῦ πράγματος εἰσιν) ὁμοσοῦσαι ἀν. καὶ οὐ συγχωροῦνται τὸν ἐπὶ τῇ τομῇ τοῦ πράγματος ὄρκον μὴ ὁμοσοῦσαι. ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως, ὅτι καὶ διὰ τὴν ὁμολογίαν ἐναγόμενος παρὰ τῆς ἀπελευθέρας τῆς ἕρουμου ἀμοιάρου, ἤγουν τῆς περὶ ὑφαιρέσεως πραγμάτων ἀγωγῆς, οὐκ ὁμνύουσι τὸν ὄρκον τοῦτον, ὅς ἐπὶ τομῇ ἐστὶ τοῦ πράγματος; καὶ φαιμέν, διότι καὶ οὕτως ὡς ἐπὶ τομῇ τῆς πράγματος ὄρκος αἰσχρὰς ὑποψίας ἔχει ἀποφυγῆν, λέγω δὲ τῆς κλοπῆς καὶ ὑφαιρέσεως· καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου θέματος συγχωρεῖται καὶ ὁ ἐπὶ τομῇ τοῦ πράγματος ὄρκος. [Sch. k. III. 162.]

ἢ πατρώσιν] Εἰ μὴ που ἕρουμου ἀμοιάρου ὁ πάτριον ἐνήγετο παρὰ τοῦ ἀπελευθέρου; τότε γὰρ οὐκ ἀναγκάζεται παρ' αὐτοῦ ὄρκον ὑπέχειν, ὡς κεφ. ις. διὰ τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ἡ τελευταία τοῦτου τοῦ κεφ. παραγραφή. Τοῦ Ἀωνιμου. Ἀναγνώθι διγ. ις. καὶ λδ. θεμ. δ. καὶ τοῦτο μὴ μόνον ἐπὶ πατρώσιν νοήσῃς· τῇ γὰρ τοῦ πατρώσιν προσηγορίᾳ καὶ πατρωνίᾳ δηλοῦται, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβ. καὶ τιτ. διγ. νβ. φησίν, ἦτοι βιβ. β. τιτ. β. κεφ. νβ. σημειῶσαι δὲ, ὅτι τὸν ἐπὶ τομῇ διδόμενον ὄρκον ἀναγκάζονται καὶ οἱ ἀνόητες καὶ ὁ πάτριον ὁμοίως, καὶ μὴ ἐναντιωθῆναι σοὶ τὸ κείμενον ἐν τῷ ις. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. ἔνθα φησίν ὁ Οὐλπιανός, ὅτι τοῦ τῆς ἕρουμου ἀμοιάρου κινουμένου δικαστηρίου ὁ πάτριον οὐκ ἀναγκάζεται ὄρκον ἀποτελέσαι· κἄν τὰ μάλιστα γὰρ ἐπὶ τομῇ τοῦ πράγματος ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ ἔχει καὶ αἰσχρὰς ὑποψίας ἀποφυγῆν· λέγω δὲ τῆς κλοπῆς. καὶ εἰκότως οὐκ ἀναγκάζεται τὸν τοιοῦτον ὄρκον ὁ πάτριον ὁμοίως, μὴ ἐκ τοῦτου δὲ νομίζε, ὅτι τὸν περὶ καλομνίας καὶ τὸ δικαίον οἰσθῆναι τὴν ἀντίρρησην ἐν προομίῳ τῆς δίκης διδόμενον ὄρκον ὁ πάτριον ὁμνύουσι. ἢ γὰρ διατ. οὐχ ὑπὲρ περιβίων καὶ ἰδιοπῶν, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς χρησιμότητος εἰσηρηκεῖται· καὶ οὐκ ἀνέχεται τὸν τοιοῦτον ὄρκον παραχωρεῖσθαι τινι, ὡς ἐστὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διατάξεως εὐρεῖν. ἢ γὰρ εἰρημένη διατάξις ἐστὶν ἐν τῷ τελευταίῳ τιτ. τοῦ β. βιβ. τοῦ κωδικος. [Sch. l. III. 162.]

ις. 1) Ἰδεμ. Οἴκοι ὁμνύουσιν οἱ ἐνδοξοὶ καὶ ἀσθενεῖς.

οἱ ἐνδοξοὶ] Ἀναγνώθι βιβ. β. τιτ. β. κεφ. ρ'. ὁ φησιν· Ἐπίσημα λέγονται τῶν λαμπροτάτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τῶν συγκλητικῶν. [Sch. m. III. 163.]

Τὰ λαμπρὰ πρόσωπα οἶμαι, φησίν ὁ Κύριλλος. [Sch. m. III. 163.]

καὶ ἀσθενεῖς] Οἶμαι δὲ, ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες, αἱ μὴ ἔχουσαι ἔθος ἀνδράσι φαίνεσθαι. [Sch. n. III. 163.]

ις. Οὐλπ. Ὁ ἀγαγόμενος τὴν ἰδίαν ἀπελευθέραν οὔτε περὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἀφαιρέσεως ἀγωγῆς ὁμνύουσιν αὐτῇ, οὔτε ὄρκον ἐπιφέρειν αὐτῇ τὸν περὶ συκοφαντίας ὁμνύουσιν.

ὁ ἀγαγόμενος] Κυρίλλου. Ὁ πάτριον τῆς ἀπελευθέρας αὐτοῦ γαμετῆς οὐκ ἀναγκάζεται ὁμοίως περὶ τῆς ἕρουμου ἀμοιάρου, οὔτε τὸν περὶ καλομνίας ὄρκον, οὔτε αὐτὸς ἐπάγει τὸν ὄρκον. [Sch. o. III. 163.]

Στεφάνου. Σημειῶσαι, ὅτι οὐ μόνον ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνὴρ παρὰ τῆς γυναικὸς ἐνάγεται τῇ ἕρουμου ἀμοιάρου. τοῦτο δὲ αὐτὸ φησὶ καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῷ κ'. βιβ. τιτ. β. διγ. ε. θεμ. β. [Sch. o. III. 163.]

Μὴ βουλόμενος δηλονότι, καθὼς καὶ τὸ ἕτερον σχόλιόν φησιν εἰς τὸ προκείμενον νόμιμον. εἰ μὲντοι θέλει, οὐκ ἀπο-

2) non remittitur parentibus] Id est, ascendentibus: parentis enim appellatione non tantum pater, sed etiam avus, et proavus, et qui deinceps veniunt, significantur: nihilo secius et mater, et avia, uti Gaius docet lib. 50. Dig. tit. 16. dig. 51.

Hoc dicit, ascendentes iusiurandum calumniae aeque ac patronos nunquam praestare, quippe quod turpis suspicionis amovendae causa suscipiatur, quod scilicet calumniatores non sint. Iusiurandum autem, quod propter rei decisionem datur, id est, delatum et relatum (utrumque enim rei decidendae inservit) praestabunt: neque conceditur ipsis, rei decidendae causa comparatum iusiurandum non praestare. At vero dices fortassis: cur patronus a liberta sua rerum amotarum conventus hoc iusiurandum, quamvis litis decidendae causa comparatum sit, tamen non praestat? Et respondemus, ideo quod et hocce iuramentum, quamvis litis decisorium sit, hac causa turpem suspicionem declinat, dico furti et contrectationis: et in tali casu remitti iusiurandum adeo litis decisorium.

3) neque patronis] Nisi forte rerum amotarum actione patronus a liberta conveniatur: tunc enim non compellitur ab ipsa iusiurandum subire, uti cap. 16. propter causam, quam adfert postrema capituli adnotatio. Innominati. Lege dig. 16. et 34. them. 4. Neque hoc de patrono solum intelligas: nam patroni appellatione et patrona continetur, ut dicit Ulpianus dicto libro et titulo dig. 52. seu lib. 2. tit. 2. cap. 52. Nota, et parentes et patronum iusiurandum litis decisorium praestare compelli. Nec adversetur tibi dig. 16. huius tit. ubi Ulpianus ait, si rerum amotarum agatur, iurare patronum non compelli: licet enim rei decidendae comparatum iusiurandum sit, tamen et turpem suspicionem declinat: dico furti. Et merito patronus tale iusiurandum praestare non cogitur. Neque tamen propterea existimes, iusiurandum de calumnia et de eo, quod quis iustam esse contradictionem suam putet, initio litis praestandum, patronum praestare non compelli. Constitutio enim non privatorum ac singulorum hominum, sed communis utilitatis causa lata est: neque permittit, tale iusiurandum remitti cuiquam, uti ex ipsa constitutione disci potest, quae extat ultimo titulo libri secundi Cod.

XV. Idem. Domi iurant personae egregiae¹⁾ et aegrotae²⁾. L. 15. D. XII. 2.

1) personae egregiae] Lege lib. 2. tit. 2. cap. 100. quo dicitur, speciosas personas dici clarissimorum virorum et feminarum et senatoriorum.

Clarae personae puto, inquit Cyrillus.

2) et aegrotae] Puto vero et mulieres, quae in conspectum virorum venire non consueverunt.

XVI. Ulp. Qui libertam suam¹⁾ duxit, neque de rerum amotarum iudicio ei iurat, neque si deferat isti iuramentum, de calumnia iurat²⁾. L. 16. D. eod.

1) qui libertam suam] Cyrilli. Patronus libertae suae uxori de rerum amotarum iudicio non cogitur iurare, neque de calumnia, neque si ipse iusiurandum deferat.

Stephani. Nota, non solum uxorem a viro, verum etiam virum ab uxore conveniri rerum amotarum iudicio. Hoc vero ipsum dicit etiam Paulus lib. 25. tit. 2. dig. 6. them. 2.

Invitus scilicet, quemadmodum alterum quoque scholium dicit ad hanc legem. Si tamen velit, non denega-

f) Lege τῆς ἀπελευθέρας. g) Lege αὐτῆς. h) Sic Fabr. in marg. stellula adiecta. Textus νομῆ. i) Sic Fabr. in marg. stellula adiecta. Textus νομῆ. k) Addendum οἶκ. l) L. 15. legitur in Syn. p. 242. m) Locus aptum sensum praebet, si post οὔτε inserueris εἰ.

πέμπεται. καὶ ἀνάγνωθι τὸ ἦ. Θέμα τοῦ κή. κεφ. τοῦ παρόν-
τος τίτ. καὶ τὴν ἐκείσε προτελευταίαν παραγραφὴν, καὶ τὸν
Ἐναντιοφανῆ τοῦ δ'. Θεμ. τοῦ λδ'. κεφ. [Sch. o. III. 163.]

Τουτέστιν, οὔτε ἐναγόμενος τῇ ἕξουσι ἀμοτάρου ἀναγκά-
ζεται τὸν ἐπιφερόμενον αὐτῷ ὄρκον ὁμνῆσαι, καὶ ὅτι ἀληθὲς
ἔστι τοῦτο, ὅτι ἐκ τοῦ ἐπαγομένου, ἐν ᾧ ἐνάγοντα αὐτῇ
καὶ ἐπιφερόντα τὸν ὄρκον φησὶν ὁ νομικὸς μὴ ὁμνῆσαι τὸν
συκοφαντικόν. Ζῆται καὶ βιβ. κή. τίτ. ια'. κεφ. ια'. Θεμ. β'.
καὶ τὸν ἐκείσε Ἐναντιοφανῆ τὸ αὐτὸ λέγοντα. ἀνάγνωθι καὶ
τοῦ παρόντος τίτ. κεφ. λδ'. Θεμ. γ'. καὶ τὰς ἐκείσε δευτέρας
παραγραφὰς τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. [Sch. o. III. 163.]

Τουτέστιν, οὔτε εἰ κινεῖ κατὰ τῆς ἀπελευθέρως τὴν ἕ-
ξουσι ἀμοτάρου, καὶ ἐπιφέρει ὄρκον αὐτῇ, ἔχει ἀδελφὴν ἢ
ἀπελευθέρω, ὡς πᾶς ὁ ἐναγόμενος, ἀντεπιφέρειν αὐτῷ τὸν
ὄρκον, διότι ὁ τοιοῦτος τέλειος καὶ τμητικὸς ἐστίν. ἀλλὰ καὶ
σπυλιωτέρος ἐστίν. ἐνάγοντα οὖν, ὡς ἐθεμάτισεν, ὑπόθου
τὸν πάτωνα, ἵνα δοκῇ προνόμιον εἶναι τοῦτο τοῦ πάτωναος.
εἰ δὲ καὶ ἐναγόμενον αὐτὸν εἴπῃς, ὃ μᾶλλον κρηϊτόν, καὶ
οὕτως οὐκ ὁμνῆσι τὸν ἐπιφερόμενον ὄρκον αὐτῷ, ὡς ἐν βασι-
λικῇ παρόντι. [Sch. o. III. 163.]

Σημειώσαι, ὅτι ὁ πάτων ἐναγόμενος τῇ ἕξουσι ἀμοτάρου
οὐκ ὁμνῆσι τὸν τέλειον, οὔτε ἐνάγων τὸν συκοφαντικόν,
διὰ τὴν πᾶσι. Ζῆται καὶ ἕτερον προνόμιον πάτωνος
βιβ. μδ'. τίτ. ιη'. κεφ. θ'. Θεμ. β'. καὶ βιβ. μδ'. τίτ. β'.
κεφ. γ'. ζ'. ξη'. καὶ θ'. καὶ βιβ. λη'. τίτ. δ'. κεφ. κδ'. Θεμ.
α'. δ'. καὶ ε'. καὶ τίτ. αὐτοῦ ε'. κεφ. θ'. καὶ βιβ. νη'. τίτ. ι'.
κεφ. λθ'. Θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. να'. τίτ. δ'. κεφ. δ'. Θεμ. ιε'.
[Sch. o. III. 163. sq.]

οὔτε — περὶ συκοφαντίας ὁμνῆσαι] Περὶ ἐπι-
φασίας ὄρκου νόσον, ὃν ὁμνῶσιν οἱ τὸν ὄρκον ἐπαγάγοντες
τὸν γὰρ περὶ καλομνίας, ὃν ἐν προομιῶ τῆς δίκης ὑποτε-
λοῦσιν οἱ λιγιότορες, καὶ ὁ πάτων ἀναγκάζεται ὁμνῆσαι. ὡς
γὰρ ἐν τῷ ια'. διγ. σοὶ παραδόθηκε, γενικῶς ἢ διὰ τάξιν
παντὶ βούλεται λιγιότορα τὸν τοιοῦτον ὄρκον ὑποτελεῖν. ἄλ-
λως τε τοῦτον τὸν ὄρκον τὸν περὶ καλομνίας τὸν ἐν προομιῶ
τῆς δίκης ὁμνῶμενον ὁ πάτων διδούς οὐ δοκεῖ ὕβριζεσθαι,
κιν ὁμνῆσαι, ὅτι ὁ συκοφαντικὴ ψυχῇ κινεῖ τὸ δικαστήριον.
οὔτε γὰρ ἀπελευθέρω τὸν τοιοῦτον δίδωσιν ὄρκον, ἀλλὰ τῷ
δικαστῇ. τὸν γὰρ περὶ αἰσχρᾶς ὑποφίας ὄρκον ὃ οὐκ ἀναγκά-
ζεται ὁ πάτων διδόναι. ἐπεὶ οὖν μὴ τινι τὸν ἐν προομιῶ
τῆς δίκης διδόμενον ὄρκον, ἀλλὰ τῷ δικαστῇ παρέχουσιν οἱ
λιγιότορες, εἰκότως καὶ ὁ πάτων αὐτὸν ὁμνῆσαι, ὡς μὴ τῇ
ἀπελευθέρω τοῦτον διδούς, ἀλλὰ τῷ δικαστῇ. φησὶ δὲ καὶ
ὁ Παῦλος ἐν τῷ ιδ'. διγ. τοῦ κε. βιβ. τίτ. β'. ὅτι ἐπιτέτρα-
πται τῷ κινῶντι ἢ τῇ κινῶσιν τὴν ἕξουσι ἀμοτάρου, περὶ
μὲν τῶν πραγμάτων ὄρκον ἐπάγειν, περὶ δὲ ἕτερον ἀπο-
δεῖξει κεχρήσθαι. τοῦτο δὲ μὴ περὶ ἀπελευθέρως νοήσης.
πάτων γὰρ οὐκ ἀναγκάζεται ὄρκον ἐπὶ τῇ ἕξουσι ἀμοτάρου
ἐπάγειν ^{p)}, ὡς ἔγνω ἐν τῷ παρόντι διγέτω. ἀνάγνωθι
καὶ τὸ ἐν τῷ λδ'. διγ. κείμενον θέμα, ἐν ᾧ γενικῶς ὁ Οὐλπιανὸς
φησι, μήτε πάτων, μήτε τινὰ τῶν κινῶντων ἀναγκάζεσθαι
τὸν περὶ ἐπιφασίας ὄρκον ἀποτελεῖν. [Sch. p. III. 164.]

L. 17. pr. ιζ'. 9) Παυλ. Ὁ' ὄρκος ἔξωθεν δικαστηρίου ἐπι-
D. XII. 2. φερόμενος οὐκ ἀντεπάγεται.

§. 1. Ἄνηθος ἐὰν χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου ἐπαγάγῃ, ἀρ-
μόζει κατὰ τῆς τοῦ ὄρκου παραγραφῆς ἀντιπαρα-
γραφή· ἀθροιστικὸς γὰρ αὐτοῦ ἐπιφέρει.

§. 2. Ὁ δὲ ἐπιτρόπος καὶ κοινῶ τῶ μαινομένου
καὶ τοῦ ἀσώτου καλῶς ἐπιφέρουσιν ὄρκον, ἐπειδὴ
ἐκποιῶσι καὶ ὑποδέχονται χρὸς καὶ ἐνάγουσιν.

§. 3. Ὁ γενικὸς προκοινῶ καλῶς ἐπάγει καὶ ^{rr)}
τοῦτο ῥητικῶς ἐνταλάθει, καὶ ὃ ἐν ἰδίῳ πράγματι ἀγω-
νιζόμενος.

ἔξωθεν δικαστηρίου] Κυρίλλου. Ἐξω δικαστηρίου
οὐκ ἔστιν ἀντεπιφορά. [Sch. q. III. 164.]

Στεφάνου. Σημειώσαι, ὅτι ἐπὶ τοῦ βολουνταρίου ὄρκον
(βολουτάριος δὲ ὄρκος ἐστίν, ὡς εἶπον, ὃ ἔξω δικαστηρίου

n) Fabr. in marg. stellula adiecta addit οὐ post ὑτα. dicitur speciale. p) Fabr. in marg. stellula adiecta emendat in Syn. rr) Adde ὃ post καί.

tur. Lege etiam them. 8. cap. 28. huius tit. et ibi annotationem penultimam, et Enantiophanem them. 4. cap. 34.

Hoc est, ne conventus quidem rerum amotarum actione compellitur delatum ipsi iusiurandum iurare: idque verum esse apparet ex eo, quod adiectum est, in quo agentem cum illa et deferentem iusiurandum iureconsultus dicit non iurare debere de calumnia. Quaere et lib. 28. tit. 11. cap. 11. them. 2. ibique Enantiophanem idem dicentem. Lege et hui. tit. cap. 34. them. 3. ibique secundas annotationes Enantiophanis.

Hoc est, neque si agat cum liberta rerum amotarum, eique deferat iusiurandum, licet libertae, ut cuilibet, qui convenitur, referre ipsi iusiurandum, propterea quod tale litis decisorium et principale est. Sed et famosum est. Agentem igitur, uti posuit, fingas patronum, ut hoc patoni privilegium esse videatur. Sed et si ipsum conventum dixeris, quod potius videtur esse, et ita non iurat iusiurandum sibi delatum, ut in hoc Basilico.

Nota, patronum, qui convenitur rerum amotarum actione, non praestare iusiurandum delatum, neque si agat, iusiurandum calumniae, propter reverentiam omnino. Quaere et aliud privilegium patroni lib. 44. tit. 18. cap. 9. them. 2. et lib. 49. tit. 2. cap. 3. 6. 68. et 9. et lib. 38. tit. 4. cap. 24. them. 1. 4. et 5. et eiusdem tit. 5. cap. 9. et lib. 58. tit. 10. cap. 39. them. ult. et lib. 51. tit. 4. cap. 4. them. 15.

2) neque — de calumnia iurat] De iure iurando calumniae intellige, quod praestant iusiurandum deferentes: nam iusiurandum calumniae, quod in exordio litis praestant litigatores, patronus etiam iurare cogitur. Nam uti iam in dig. 11. tibi traditum est, generaliter constituto ab omni litigatore illud iusiurandum praestari vult. Praeterea patronus, si illud iusiurandum de calumnia, quod in exordio litis praestatur, praestet, non videtur iniuriam pati, quamvis iuret, se calumniandi animo iudicium non institutur. Neque enim libertae hoc praestat iusiurandum, sed iudici. Iusiurandum enim evitandae suspicionis causa suscipiendum non compellitur patronus praestare. Quando igitur non alii cuidam in exordio litis praestandum iusiurandum, sed iudici praebent litigatores, merito et patronus illud praestat, quippe qui non libertae hoc praestet, sed iudici. Dicit vero etiam Paulus in dig. 14. lib. 25. tit. 2. marito vel uxori rerum amotarum agenti permissum esse, de nonnullis rebus iusiurandum deferre, de reliquis autem probationibus uti. Hoc autem de liberta ne intellexeris. Patronus enim non cogitur iuramentum de rerum amotarum iudicio suscipere, uti didicisti in praesenti digesto. Lege etiam thema dig. 34. positum, in quo generaliter Ulpianus ait, neque patronum, neque ascendentium quemquam iusiurandum de calumnia praestare cogi.

XVII. Paul. Iusiurandum, quod extra iudicium ¹⁾ deferretur, non refertur.

Pupillus si sine tutore ²⁾ iusiurandum detulerit, competit adversus iurisdictionem ³⁾ replicatio: auctore enim illo deferre debet.

Tutor autem et curator ⁴⁾ furiosi et prodigi recte iusiurandum deferunt, quia alienare et debitum recipere ⁵⁾ et agere possunt.

Universorum bonorum procurator ⁶⁾ recte defert, et is, cui hoc nominatim mandatum est, et procurator in rem suam.

1) extra iudicium] Cyrilli. Extra iudicium non permittitur relatio.

Stephani. Nota, in voluntario iure iurando (voluntarium autem iusiurandum est, uti dixi, quod extra

i) extra iudicium] Cyrilli. Extra iudicium non permittitur relatio. Stephani. Nota, in voluntario iure iurando (voluntarium autem iusiurandum est, uti dixi, quod extra

διδόμενος) οὐκ ἔστιν ἀντεπιφορά' τοῦτ' ἔστιν, οὐκ ἀναγκάζεται τις μὴ βουλόμενος ἔξω δικαστηρίου τὸν ἔξ ἀντεπιφορᾶς ὄρκον ὑπέχειν. Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἀλλὰ ὁ ἐν δικαστηρίῳ ἐπιφερόμενος, ὡς ἐν τῷ τέλει τοῦ διγ... [Sch. q. III. 164.]

ἄνηβος ἐὰν χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου] Κυρίλλου. Ὁ ἄνηβος χωρὶς ἐπιτρόπου οὐ καλῶς ἐπάγει τὸν ὄρκον. ἐπιτροπος καὶ κουράτωρ μαινομένου ἢ ἀσώτου καλῶς ἐπάγει ὄρκον, ἐπειδὴ καὶ ἐκποιεῖ καὶ καταβάλλεται αὐτῷ, καὶ καταφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ δικαστήριον ἀγωγὴν κινῶν. [Sch. r. III. 164. sq.]

κατὰ τῆς τοῦ ὄρκου παραγραφῆς] Καὶ τοῦτο κατὰ τὴν καθ' ὅλου διαίρεσιν τὴν λέγουσιν, τὴν πρωτότυπον ἀγωγὴν μὴ ἀναρῶσθαι κατὰ τὸ ἴσο ἰούρε ἀπὸ τῆς τοῦ ὄρκου δοσεως. καὶ ἀναρῶσθαι τὸ γ'. θεμα τοῦ θ'. κεφ. τοῦ παρόντος τιτ. καὶ τοὺς ἐκεῖ Παλαιούς. καὶ μὴ μοι εἴπης, ὅτι τοῦ ἄνηβου μὴ δυναμένου ἐπιφέρειν ὄρκον ἀνευ αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου, οὐκ ὠφείλεν ἢ ἀπὸ τοῦ ὄρκου παραγραφῆ ὅλως ἀντιπιδεσθαι, ὡς τῆς ἐπιφορᾶς μὴ δοκοῦσης ὅλως γενέσθαι. ἐγὼ γὰρ σοι, ὅτι ὁ νόμος τὰ πρὸς ἀκρίβειαν καὶ λεπτότητα νομικὴν γενόμενα παρὰ τὴν ἀριμύνησιν παρατήρησιν ἀντισυδενός ἡγείται καὶ ἔχει, οὐ μὴν τὰ ἐν φάκτῳ πραχθέντα. ταῦτα γὰρ ὁπότερος νόμος οὐκ ἀναρῶει, ἀλλ' ὡς γεγονότα παραδέχεται τὸ γὰρ κατὰ φύσιν γεγονός ἀγένητον οὐκ ἀν εἴη ποτέ. ἐκβάλλει δὲ πάλιν ταῦτα διὰ ἀντιπαραγραφῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος κεφαλαίου. ἀναρῶσθαι καὶ βιβ. ια'. τιτ. α'. κεφ. κς'. θεμ. δ'. καὶ τὸν Παλαιόν, καὶ βιβ. β'. τιτ. γ'. κεφ. λα'. ὁ φησιν. Οὔτε διὰ συμφωνίαν, οὔτε δι' ἐπερωτήσεως δύναιται ἀναρῶσθαι τὸ ἀπαξ γεγονός φακτοῦμ' οὔτε ἐκ τοῦτου τοῦ συμφωνίαν ἀγωγῆ ἢ πακτον ἀμύζει. ἀναρῶσθαι καὶ βιβ. τὰ. τιτ. ζ'. κεφ. α'. ὁ φησιν. Ὁ ὄρκος δύναιται ἀποφασίως ἔχει. οὐκ ἀντίκειται δὲ τῷ ἀνήβῳ ὁ παρ' αὐτοῦ ἐπαχθεῖς ὄρκος, εἰ μὴ σὺν αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν δικαστηρίῳ ἐπαγαγῆ. [Sch. s. III. 165.]

ὁ δὲ ἐπιτροπος καὶ κουράτωρ] Ὡστε καὶ ὁ δοροόριος ἐπιτροπος ἢ ἄλλος μὴ διοικῶν τὴν ἐπιτροπήν οὐ καλῶς ὄρκον ἐπάγει. καὶ ὁ δὲ τὴν ἐπιτροπήν διοικῶν τότε καλῶς ὄρκον ἐπάγει, ὅτε πρᾶγμα ἀποδείξωσ ἀπορεῖ. τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐν τῷ λε'. διγ. φησί. Ἐναντιοφανοῦς. Ἐν ἀπορίᾳ ἀποδείξεων, ὡς διγ. λε'. καὶ ἐν δικαστηρίῳ, οὐ μὴν ἔξωθεν, ὡς βιβ. μδ'. τιτ. ε'. διγ. ε'. ἦτοι βιβ. μα'. τιτ. ζ'. Ἀνωνύμου. Ὁ μόντοι νέος κατὰ περιγραφὴν ἐπαγωγῶν χρηζέει ἀποκαταστάσεως, ὡς διγ. θ'. θεμ. δ'. περὶ δὲ δεφένθορος πόλεως γίνωσκε, ὡς διγ. λδ'. θεμ. β'. [Sch. t. III. 165.]

καὶ ὑποδέχονται χρέος] Τότε δὲ καλῶς καταβάλλεται τῷ ἐπιτρόπῳ, ὡς περὶ οὐν καὶ τῷ κουράτῳ τοῦ ἀφήλικος, ὅτε δεκτεον πραχθῆ, ὡς βιβ. ε'. τοῦ κωδ. τιτ. λς'. διατ. κς'. ἦτοι βιβ. λη'. τιτ. θ'. κεφ. λβ'. [Sch. u. III. 165.]

ὁ γενικός προκουράτωρ] Κυρίλλου. Ὁ γενικός προκουράτωρ, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτραπέις, καὶ ἐν ἡμῶν σοῦαμ καλῶς ἐπάγει ὄρκον' ἄλλος δὲ εἰ ἐπάγει ὄρκον, πάλιν ἐναγεται ὁ χρέος, καὶ οὐδὲ ἐκ τῆς ἡτάμ ἡμῶν δύναται κινεῖν κατ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐναλθεῖς κινῆσαι οὐδαμῶς ἐπάγει ὄρκον. [Sch. x. III. 165. sq.]

ιη'. Οὐλλιαν. Ὁ ἔξ ἐπαγωγῆς ἄλλον προκουράτωρος^{tt)} ὁμνὸς οὐκ ὠφελείται, κἂν λάβῃ τὴν περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἱκανοδοσίαν.

ἔξ ἐπαγωγῆς ἄλλον προκουράτωρος] Σημειώσαι ξένον. ἀλλ' οὐδὲ ὁμολογῶν, χρεωστῆν τὸν πρωτότυπον, ποιεῖ ἐκείνον καταδικάζεσθαι, ὡς βιβ. θ'. τιτ. δ'. κεφ. ζ'. θεμ. γ'. [Sch. y. III. 166.]

ἄλλου] Στεφάνου. Ἦγον ἐτέρου, παρὰ τὸν γενικόν, ἢ τὸν ἡτάμ ἐναλθέντα, ἢ τὸν ἐν ἡμῶν σοῦαμ. καὶ σημειώσαι, ὅτι οὐ πᾶς προκουράτωρ καλῶς ὄρκον ἐπάγει' ἀλλὰ μόνος ὁ γενικός, καὶ ὁ ἰδικὸν ἔχων περὶ τούτου μανδάτον, καὶ ὁ ἐν ἡμῶν σοῦαμ. [Sch. z. III. 166.]

s) Adde τοῦ ante Ἐναντιοφ. et Ἀνωνύμ. ss) Lege λη'. Fabr. κη'. t) Adde ὁ post καὶ et postea inter καὶ et ἐν. tt) Sic lego. Fabr. προκουράτωρ. In versione transtulit locum, ut appareat, lectionem προκουράτωρος ab ipso probari.

iudicium praestatur) non esse relationem: hoc est, non compellitur quis invitus extra iudicium relatum iusiurandum subire. Enantiophan. Sed quod in iudicio defertur, uti in fine dig. ...

2) pupillus si sine tutore] Cyrilli. Pupillus sine tutore non recte iusiurandum defert. Tutor et curator furiosi aut prodigi recte defert iusiurandum, cum et alienare ipse et solutionem accipere et agendo rem in iudicium deducere queat.

3) adversus iurisiurandi exceptionem] Atque hoc secundum generalem distinctionem dicentem, principalem actionem ipso iure non perimi iurisiurandi datione. Et lege etiam them. 3. cap. 9. hui. tit. et ibi Antiquos. Ac ne mihi dicas: cum pupillus iusiurandum sine tutoris auctoritate deferre non possit, omnino non debet iurisiurandi exceptio opponi, quasi iusiurandum delatum penitus non videatur. Dicam enim tibi, legem ea, quae ad iuris subtilitatem spectant, si contra legitimam observationem fiant, pro nullis ducere et habere, nec vero quae in facto consistunt. Haec enim utrumque ius non tollit, sed tanquam facta accipit: nam quod secundum naturam factum est, infectum fieri nequit. Reicit vero rursus illa per replicationem, uti in hoc cap. Lege etiam lib. 11. tit. 1. cap. 27. them. 4. et Antiquum, et lib. 2. tit. 3. cap. 31. quo dicitur: Neque pacto, neque stipulatione, quod semel factum est, tolli potest: neque ex hoc pacto actio aut pactum competit. Lege et lib. 51. tit. 6. cap. 1. quo dicitur: Iusiurandum vim rei iudicatae habet. Non obstat vero pupillo iusiurandum ab ipso delatum, nisi si cum tutoris auctoritate in iudicio detulerit.

4) tutor autem et curator] Itaque etiam tutor honorarius aut alius quis non gerens tutelam non recte iusiurandum defert. Qui autem tutelam administrat, tunc recte iusiurandum defert, cum aliter res probari non possit. Hoc enim Paulus in dig. 35. dicit. Enantiophan. Deficientibus probationibus, ut dig. 35. et in iudicio, non extra iudicium, ut lib. 44. tit. 5. dig. 5. seu lib. 41. tit. 6. Innominati. Minor tamen, qui per circumscriptionem iusiurandum detulit, indiget restitutione, ut dig. 9. them. 4. De defensore autem civitatis discas, ut dig. 34. them. 2.

5) et debitum recipere] Tunc autem recte solvitur tutori, sicut et curator minoris, quando decretum datum est, uti lib. 5. Cod. tit. 37. const. 25. sive lib. 38. tit. 9. cap. 32.

6) universorum bonorum procurator] Cyrilli. Universorum bonorum procurator, et is, cui id ipsum mandatum est, et in rem suam procurator recte defert iusiurandum. Alius autem si deferat iusiurandum, reus rursus convenitur et ne ex cautione quidem ratam rem dominum habiturum potest agere adversus illum. Is autem, cui mandatum est, ut agat, minime defert iusiurandum.

XVIII. Ulpian. Qui alio deferente procuratore¹⁾ iuravit, commodum inde non habet, etiamsi acceperit de rato cautionem. L. 18. D. XII. 2.

1) alio deferente procuratore] Nota novum. Sed neque confitendo, principalem debere, efficit, ut ille condemnatur, uti lib. 9. tit. 4. cap. 6. them. 3.

alio procuratore] Stephani. Hoc est, alio praeter universorum bonorum procuratorem, aut eum, cui nominatim mandatum est, uti dictum est, aut eum, qui in rem suam procurator est. Ac nota, non quemcumque procuratorem recte iusiurandum deferre: sed solum universorum bonorum procuratorem, et eum, qui speciale ea de re mandatum habet, et procuratorem in rem suam.

L. 19. L. 19. ιθ'. Ἰδὲμ. Ὁ ἐνταλθεὶς ἀπειτῆσαι, ἕτερόν τι
D. XII. 2. ποιεῖ ὄρκον ἐπαγωγόν.

ἕτερόν τι ποιεῖ] Διὰ τοῦτο γὰρ οὔτε δοκεῖ κατενη-
ροχέαι τὴν ἀγωγήν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐπειδὴ παρὰ τὸ ἐν-
τεταλμένον αὐτῷ τι πράξαι οὐκ ἐποίησε πρόγραμμα τῷ πρωτο-
τύπῳ. [Sch. a. III. 166.]

Κὰν γὰρ κινήσῃ διὰ τῆς προκατάφραξης ὁ προκουράτωρ
τῆς ἀγωγῆς γένῃται κύριος, οὐδὲ ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ δύναι-
ται ὄρκον ἐπάγειν. καὶ σημειῖται τοῦτο διὰ τὰ ἐπαγομένα.
καὶ μάλιστα ὅτι ὁ ὄρκος μιεῖται τὴν καταβολήν. τῷ δὲ ἰδικῷ
προκουράτωρι τῷ ἐνταλθέντι κινήσει ἀγωγήν, οὐ καλῶς τὸ
χρέος καταβάλλεται. μὴ οὖν θειματίσῃ ἕξω δικαστηρίου δο-
θέντα τὸν ὄρκον. κὰν τὰ μάλιστα γὰρ ὁ προκουράτωρ προ-
κατηξάτο, καὶ διὰ τῆς προκατάφραξης κατήγγεν εἰς δικασ-
τήριον τὴν ἀγωγήν, οὐ^{α)} δύναται καὶ οὕτως ὁ πρωτότυπος
κινεῖν, ἐπειδὴ πρόγραμμα αὐτῷ καθάπασ οὐκ ἐποίησεν ὁ προ-
κουράτωρ ἕτερόν τι παρὰ τὸ μανδάτον πεποιηκώς, ὡς ὁ^{β)}
Οὐλλπιανὸς ἐν τῷ ἐξῆς διγέσιῳ φησὶ, κανονίζων οὕτως. Ὁ
προκουράτωρ ἕτερόν τι παρὰ τὸ ἐντεταλμένον αὐτῷ πράξαι
οὐ ποιεῖ πρόγραμμα τῷ πρωτοτύπῳ. [Sch. a. III. 166.]

L. 20. L. 20. κ'. Πανλ. Καὶ ὁ ὄρκος καὶ ἡ ἐπαγωγή τοῦ δοῦ-
D. eud. λου ἕρρωται, ἐὰν ἔχη πεκουλίου ἐλευθέραν διοίκησιν.

καὶ ὁ ὄρκος] Κυρίλλου. Δούλος καὶ ἐπάγει ὄρκον καὶ
ὁμνεῖ, εἰ ἔχει λίβερην πεκουλίου ἀδμινοτρατίωνα. ἐπειδὴ
καὶ καταβάλλεται αὐτῷ, καὶ νοβιατεῖται. ἐνθα δὲ ἐπάγει ὄρκον,
κινεῖται δὲ πεκουλίον. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ὑπεξουσίου. εἰ δὲ ὁμο-
σει, τὸν δεσπότην μὴ χρεωστῆν, τίκεται παραγραφῇ πάντως
τῷ δεσπότη, ὡςπερ εἰ καὶ ὁ ὑπεξουσίου ὁμοσεῖ, ὅτι καὶ
δικαστηρίου ἐστὶ δεκτικός. αὐτοὶ δὲ ἐπάγοντες ὄρκον οἱ
βλάπτουσι τὸν δεσπότην ἢ τὸν πατέρα. εἰ δὲ καὶ ὁμοσεῖ
δούλος μου, ἕμῳ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἡ χρεωστῆσθαι μοι, τίκεται
μοι ἀγωγήν, ἢ παραγραφῇ. [Sch. b. III. 166.]

Στεφάνου. Ἐπόθου τὸ χρέος ἐνταῦθα, περὶ οὗ τὸν ὄρκον
ὁ οἰκέτης ἐπήγγεν, ἢ τὸν ἐπενεχθέντα ὁμοσεν ὄρκον, πε-
κουλίῳ, διὰ τὸ κβ. διγ. καὶ μὴ δόξη σοι ἐναντίον ἔχειν
τὸ κείμενον ἐν τῷ δ'. βιβ. τοῦ κώδικος τι. α'. διατ. ζ'. τότε
γὰρ καλῶς ὄρκον ὁ οἰκέτης ἐπάγει, ὅτε λίβερην ἔχει πεκου-
λίου ἀδμινοτρατίωνα, ὡς εἶπον ἐν τῷ^{α)}. διὰ τοῦτο δὲ μόνον
ἐπὶ πεκουλίου, καθῆπερ εἶρηται, χρέους, οὐ μόνον οὐκ
ἐπιφέρει ὄρκον, ἀλλ' οὔτε ὁμνεῖ καλῶς, εἰ μὴ λίβερην ἔχει
πεκουλίου ἀδμινοτρατίωνα. ἐπειδὴ οὐ νοβιατίωνα μόνον, ἀλλὰ
καὶ διαλύων μιμειῖται ὁ ὄρκος. ἐν δὲ τῷ κγ'. διγ. διὰ τοῦτο
ἀδιασπίκτως εἶπε, τῷ δεσπότη δίδουσθαι τὴν παραγραφῇ ὁμο-
στος τοῦ οἰκέτου, ἐπεὶ δύναται ὁ οἰκέτης βελτίονα ποιεῖν
τοῦ δεσπότου τὴν ἀρεσκίαν. ἐνταῦθα δὲ οὐ τὸν δεσπότην μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ὡφέλει τὸν ὄρκον ὑποτελῶν. πεκουλί-
ον γὰρ χρέος θειματίζει τὸ λεγόμενον διγ. ἐν δὲ τῷ κγ'.
διγ. δεσποτικόν. [Sch. b. III. 167.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Καίτοι ἔγνωμεν ἐν τῷ β'. βιβ. τι.
ιδ'. διγ. κζ'. ὅτι οἱ ἡμέτεροι ὑπεξουσίου, κὰν καλῶς αὐτοῦς
τὸ πεκουλίον καταβάλλεται χρέος, ἀλλ' οὖν νοβιατεῖται οὐ
δύνανται. σημειῖται, ὅτι ὁ ἔχων λίβερην πεκουλίου ἀδμι-
νοτρατίωνα δύναται νοβιατεῖται τὴν ἐκ τοῦ πεκουλίου χρέους
ἐνοχλήν. τοῦτο δὲ νοήσον, ἐνθα ὁ οἰκέτης αὐτὸς τῆς νοβιατί-
ωνος γενομένης τὸν πεκουλίον χρεωστῆν^{ω)} ἐπρωτησεν.
οὕτως γὰρ ὁ οἰκέτης καὶ ὁ ὑπεξουσίου δύναται νοβιατεῖται, ἐν
ὧ αὐτοὶ ἐπρωτησῶν, ὡς ὁ Γάιος ἐν τῷ μζ'. τὸν διγ. βιβ.
τι. β'. διγ. λδ'. φησὶν. εἰ γὰρ μὴ αὐτὸς ὁ οἰκέτης ἢ ὁ
ὑπεξουσίου ἐπρωτῶσι τῆς νοβιατίωνος γενομένης, οὐ γίνεται
νοβιατίων. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ κζ'. διγ. τοῦ δὲ
πακτίς, ἦτοι βιβ. ια'. τι. α'. κεφ. κζ'. ὅτι οἱ ἡμέτεροι ὑπεξου-
σοι, κὰν καλῶς αὐτοῦς πεκουλίον καταβάλλεται χρέος, ἀλλ'
οὐν νοβιατεῖται οὐ δύναται. οὔτε γὰρ γίνεται νοβιατίων, ἐνθα
μὴ αὐτοὶ τὸν πεκουλίον ἐπρωτῶσι δεβίτορα, ἀλλὰ παρα-
σευίζουσι τυχόν ἕτερόν τινα δονάνδι ἀνιμο τοῦτον ἐπρω-
τῶντα. μὴ ἐναντιώδη σοι τὸ εἰρημένον ἐν τῷ αὐτῷ κζ'. διγ.
τοῦ δὲ πακτίς. ἀλλ' οὕτως αὐτοὶ ὑποδιώτιζε, ὅτι, εἰ μὲν
αὐτοὶ ἐπρωτησῶσι, γίνεται νοβιατίων, εἰ δὲ ἐτέρω ἐπρωτῶ-

XIX. Idem. Is, cui mandatum erat, ut peteret,
deferendo iureiurando aliud quid facit 1).

1) aliud quid facit] Propterea enim nec vide-
tur deduxisse actionem in iudicium, quia qui contra
mandatum aliquid agit, non fecit praeiudicium prin-
cipali.

Nam etsi procurator, qui actionem instituit, per
litis contestationem actionis dominus efficiatur, tamen
in ipso iudicio non potest iusiurandum deferre. Ac
nota hoc propter ea, quae subiiciuntur. Idque potissi-
mum propterea, quia iusiurandum imitatur solutionem.
Speciali autem procuratori, cui mandatum est, ut mo-
veat actionem, non recte debitum solvitur. Neque ta-
men fingas, extra iudicium datum iusiurandum. Licet
enim procurator litem contestatus sit et per litem con-
testationem in iudicium actionem deduxerit, principa-
lis tamen agere potest, quandoquidem praeiudicium ei
omnino non fecit procurator, qui aliud quid fecit, quam
quod mandatum ipsi est, ut Ulpianus sequente digesto
dicit, sic definiens: Procurator, qui aliud quid fecit,
quam quod ipsi mandatum est, non facit praeiudicium
principali.

XX. Paul. Et iusiurandum 1) et delatio servi 2)
valet, si habeat peculii liberam administrationem.

1) et iusiurandum] Cyrilli. Servus et defert
iusiurandum et iurat, si habeat liberam peculii admi-
strationem: quandoquidem et solvitur ipsi, et novat.
Cum autem defert iusiurandum, agitur de peculio. Ea-
dem et de filiofamilias dicenda sunt. Si vero iuraverit,
dominum non debere, exceptio omnino domino nasci-
tur, sicut et si filiusfamilias iuravit, quia et ipse iudi-
cium suscipere potest. Ipsi autem deferentes iusiuran-
dum non laedunt dominum vel patrem. Sed et si ser-
vus iuraverit, meam esse rem, vel deberi mihi, parit
mihi actionem, aut exceptionem.

Stephani. Pone hic debitum, de quo iusiurandum
servus detulit, aut delatum iuravit, peculiare fuisse
propter dig. 22. Nec videatur refragari tibi, quod po-
situm est in lib. 4. Cod. tit. 1. const. 7. Tunc enim recte
iusiurandum servus defert, cum liberam peculii admi-
strationem habet, ut dixi superiore loco. Ideo autem
in debito tantum peculiari, ut dictum est, iusiurandum
non modo non defert, sed ne recte quidem iurat, nisi
liberam peculii administrationem habeat: quia non no-
vationem solum, sed etiam solutionem iusiurandum imi-
tatur. In digesto autem 23. propterea promiscue dixit,
domino dari exceptionem, si servus iuraverit, quia ser-
vus meliorem domini conditionem facere potest. Hoc au-
tem casu non domino solum, sed sibi ipsi quoque iusiur-
andum praestans prodest. Peculiare enim debitum ponit
digestum dictum: dig. autem 23. dominicum supponit.

Enantiophanis. Atqui didicimus lib. 2. tit. 14. dig. 27.
eos, qui in nostra potestate sunt, licet recte ipsis pecu-
liare debitum solvatur, novare tamen non posse.
Nota, eum, qui liberam peculii administrationem habet,
debiti peculiaris obligationem novare posse. Hoc vero
intellige, si servus ipse novatione facta a debitore pecu-
liari stipulatus sit. Ita enim servus et filiusfamilias
potest novare, si ipsi stipulentur, uti Gaius in lib. 46.
Dig. tit. 2. dig. 34. dicit: nam si ipse servus aut filius-
familias non stipulatur novatione facta, novatio non
fit. Et hoc est, quod dicitur in dig. 27. tit. *de pactis*:
seu libro II. tit. 1. cap. 27. eos, qui in nostra potestate
sunt, etiamsi recte debitum peculiare eis solvatur, no-
vare tamen non posse: neque enim fit novatio, cum
non ipsi a peculiari debitore stipulantur, sed alium
fortassis quem subiiciunt, qui donandi animo ab eo sti-
puletur. Ne obstat tibi, quod dictum est in eodem dig. 27.
tit. *de pactis*: sed ita illud subdistingue, si quidem ipsi
stipulati sint, fieri novationem, si vero alii permiserint
stipulari, non fieri novationem, secundum id, quod

α) Fabr. in marg. notat delendam negationem. u) marg. emendat χρεωστῆν.

υ) Addidi δ. ν) Fabr. in marg.: ἰσ. ἀνωτέρω. ω) Fabr. in

σιν ἐπερωτήσῃται, οὐ γίνεται νοβατίων, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ δὲ πάκις. [Τοῦ] Ἀνωνίμου. Ἀνάγνωθι βιβ. β'. τιτ. ιδ'. διγ. κζ'. ἐν ᾧ φησιν, ὅτι ὁ εἰς τῶν δύο ἐνόχων ἐπερωτῶντων καὶ ἀπαιτουμένων καὶ τῶν δύο κοινωνῶν ἀργυροπρατῶν οὐ δύναται μόνος νοβατεῖεν. [Sch. h. III. 167.]

ἡ ἐπαγωγή τοῦ δούλου] Ἐξω δικαστηρίου. Ὁ γὰρ δούλος ἀδεκτὸς ἐστὶ δικαστηρίου καὶ ἀπρόσωπος. [Sch. c. III. 168.]

κα'. Γαι. Καὶ ὑποδέχεσθαι γὰρ καὶ μεταφέρειν χρέος δύναται.

κβ'. Παυλ. Καὶ τῷ ἔξ ἐπαγωγῆς αὐτοῦ δμῶσαντι χρεωστῆσθαι δίδεται περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγή κατὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ υἱοῦ ὑπέξουσίου.

δίδεται περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγή] Στεφάνου. Ἀνάγνωθι βιβ. ιε'. τιτ. α'. διγ. ε'. καὶ τοῖτου τοῦ τιτ. διγ. κδ'. ἦτοι ἀπὸ τοῦ ὅρκου δηλονότι ἰμφάκτουμ δὲ πεκούλιο. τοῦτο δὲ νόσον περὶ οἰκέτου λίβεραν ἔχοντος πεκουλίου ἀδμινιστρατίονα. περὶ γὰρ αὐτοῦ πάλιν ἐνταῦθα ὁ Παῦλος φησιν, ὅτι καλῶς ὅρκον ἐπάγει τῷ πεκουλιάρῳ κρεδίτορι, καὶ τίκει κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἰμφάκτουμ δὲ πεκούλιον. μὴ ἐναντιωθῆ, δέ σοι τὸ κείμενον ἐν τῷ ιε'. βιβ. τιτ. α'. διγ. ε'. θεμ. β'. ἦτοι βιβ. ιη'. τιτ. ε'. μήτε γὰρ θεματίσης ἐκεῖ τὸν οἰκέτην ἔχοντα λίβεραν πεκουλίου ἀδμινιστρατίονα. ὁ οἰκέτης γὰρ ὅρκον ἐπαγαγὼν ποιεῖ κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἰμφάκτουμ δὲ πεκούλιο κατὰ διαιρέσιν. εἰ γὰρ ὁ ὅρκος νοβατίονα μιμεῖται καὶ καταβολήν, ὡς μανθάνεις ἐν τῷ κς. καὶ κζ'. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. μόνῳ δὲ τῷ ἔχοντι λίβεραν πεκουλίου ἀδμινιστρατίονα καλῶς καταβάλλεται, καὶ μόνος αὐτὸς ὁ οἰκέτης καλῶς νοβατεῖει κατὰ τὸ εἰρημένον ἡμῖν ἐν τῷ κα'. διγ. εἰκότως μόνος ὁ ἔχων λίβεραν πεκουλίου ἀδμινιστρατίονα οἰκέτης ὅρκον ἐπαγαγὼν τίκει κατὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἰμφάκτουμ δὲ πεκούλιο. [Sch. d. III. 168.]

κγ'. Οὐλπ. Ἐὰν ὁ δοῦλός μου ἰμῶσῃ, μὴ χρεωστῆν με, παραγραφήν ἔχω.

παραγραφήν ἔχω] Σημείωσαι, τότε ὁ παρ' ἑτέρου δοθεὶς ὅρκος ἕτερον ὠφελεῖ, καὶ τοῦτο οὐκ ἔξω διαιρέσεως. ἡ γὰρ φωνὴ τοῦ οἰκέτου φωνὴ δεσπότου εἶναι δοκεῖ, ὡς ἔγνωσ ἐν τῇ γ'. τῶν ἰσπιτοῦν. [Sch. e. III. 168.]

κδ'. Παυλ. Καὶ ὁ ὅρκος τοῦ υἱοῦ ὠφελεῖ τὸν πατέρα· οὗτος γὰρ καὶ ἐνάγεται. αὐτοὶ μέντοι ἐπιφέροντες οὐ βλάπτουσι τοὺς ἔχοντας αὐτοὺς ὑπέξουσίου.

καὶ ὁ ὅρκος τοῦ υἱοῦ] Ἐπεξούσιον θεματίσον τὸν υἱόν. τοῦτο γὰρ δηλοῖ δι' ὧν ἐπιφέρει, λέγων μὴ δύνασθαι τὸν υἱόν ἢ τὸν οἰκέτην χεῖρονα ποιεῖν τὴν αἴρεσιν ἐκείνων, ὃν ἐστὶν ὑπέξουσίου. σημείωσαι οὖν καὶ τὸν κανόνα, ὅτι οὐ δύνανται χεῖρονα τὴν αἴρεσιν ἡμῶν ποιεῖν οἱ ἡμέτεροι ὑπέξουσιοι. φησὶ γὰρ καὶ ὁ Γάιος κανονίζων ἐν τῷ ν'. τῶν διγ. βιβ. τιτ. ιζ'. διγ. ρλγ', ὅτι οἱ ἡμέτεροι οἰκέται βελτίονα μὲν τὴν αἴρεσιν ἡμῶν ποιεῖν δύνανται, χεῖρονα δὲ οὐ δύνανται. [Sch. f. III. 168.]

οὗτος γὰρ καὶ ἐνάγεται] Τοῦ Ἀνωνίμου. Ἐκ πάσης γὰρ αἰτίας χρηματικῆς καὶ ἐγκληματικῆς ὁ ὑπέξουσίου υἱὸς ὡς αὐτεξουσίου καὶ ἐνάγεται, καὶ καταδικάζεται, ὡς βιβ. ε'. τιτ. α'. διγ. κζ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. ζ'. διγ. λθ'. [Sch. g. III. 168.]

αὐτοὶ μέντοι ἐπιφέροντες] Πατρικῶν ἢ δεσποτικῶν ἐπόθου τὸ συναλλαγμᾶ ἐπὶ πεκουλιάρῳ γὰρ συναλλαγματος ὁ ὑπέξουσίου ὅρκον ἐπάγων τίκει τὴν ἰμφάκτουμ κατὰ τοῦ πατρός ἢ τοῦ δεσπότου, λίβεραν ἔχων πεκουλίου ἀδμινιστρατίονα, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ κβ'. διγ. καὶ ὡς μανθάνεις ἐν τῷ ιε'. βιβ. τοῦ τιτ. α'. διγ. ε'. [Sch. h. III. 168.]

Στεφάνου. Ἐπὶ τῷ δεσποτικῷ χρεὶ διατὰ τὸ κα' καὶ κβ'. δῖγεστον. [Sch. h. III. 169]

κε'. Οὐλιαν. Ἐὰν ἔξ ἐπαγωγῆς ἰμῶσῃ δοῦλός

dictum est in titulo *de pactis*. Innominati. Lege lib. 2. tit. 14. dig. 27. in quo dicitur, unum ex duobus reis stipulandi et unum ex duobus argentariis sociis solum novare obligationem non posse.

2) delatio servi] Extra iudicium. Servus enim suscipere iudicium non potest, et personam non habet.

XXI. Gai. Nam et recipere et novare debitum potest. L. 21. D. XII. 2.

XXII. Paul. Etiam ei, qui ex delatione servi iuravit, sibi deberi, datur de peculio actio ¹⁾ adversus dominum eius. Eadem etiam de filiofamilias. L. 22. D. eod.

1) datur de peculio actio] Stephani. Lege lib. 15. tit. 1. dig. 5. et huius tit. dig. 24. id est, ex iureiurando in factum de peculio. Hoc vero intelligas de servo liberam habente peculii administrationem. Nam de illo rursus hoc loco Paulus dicit, recte eum deferre iusiurandum peculiari creditori, et nasci in dominum in factum de peculio actionem. Neque obstat, quod legitur lib. 15. tit. 1. dig. 5. them. 2. seu lib. 18. tit. 5. neque enim ibi fingas servum habentem liberam peculii administrationem. Servus enim iureiurando delato parat in factum actionem de peculio adversus dominum secundum divisionem. Nam si iusiurandum novationem imitatur et solutionem, ut discis ex dig. 26. et 27. hui. tit. soli vero habenti liberam peculii administrationem recte solvitur, et solus ipse servus recte novat secundum id, quod dictum nobis est in dig. 21. merito solus, qui habet liberam peculii administrationem, servus iurisjurandi delatione parit adversus dominum in factum actionem de peculio.

XXIII. Ulp. Si servus meus iuraverit, non debere me, exceptionem habeo ¹⁾. L. 23. D. eod.

1) exceptionem habeo] Nota, quando iusiurandum ab alio praestitum alii prodest, idque non sine distinctione. Nam vox servi, domini vox esse videtur, uti didicisti Institutionum 3.

XXIV. Paul. Etiam iusiurandum filii ¹⁾ prodest patri: ille enim et convenitur ²⁾. Ipsi tamen deferentes ³⁾ non laedunt eos, quorum in potestate sunt. L. 24. D. eod.

1) etiam iusiurandum filii] In patria potestate constitutum fingas filium. Hoc enim significat iis, quae addit, dicens, non posse filium aut servum deteriorem facere conditionem eorum, quorum in potestate est. Nota igitur et regulam, non posse deteriorem conditionem nostram facere eos, qui nobis subiecti sunt: namque dicit Gaius regulariter definiens lib. 50. Dig. tit. 17. dig. 133. servos nostros meliorem quidem conditionem nostram facere posse, deteriorem vero non posse.

2) ille enim et convenitur] Innominati. Ex omni enim causa pecuniaria et criminali filiofamilias tanquam paterfamilias et convenitur, et condemnatur, ut lib. 5. tit. 1. dig. 57. et lib. 44. tit. 7. dig. 39.

3) ipsi tamen deferentes] Paternum aut dominicum supponas contractum: de peculiari enim contractu filiofamilias iusiurandum deferens parit in factum actionem adversus patrem aut dominum, liberam habens peculii administrationem, ut didicisti in dig. 22. et discis lib. 15. tit. 1. dig. 5.

Stephani. In dominico debito propter dig. 21. et 22.

XXV. Ulpian. Si ex delatione iuraverit servus L. 25. D. eod. 69*

μον ἢ ἀντεπιφορᾶς, ἐμὸν εἶναι πρᾶγμα, ἢ χρεωστῆ-
σθαι μοι, καὶ ἀγωγήν ἔχω καὶ παραγραφήν.

ἀντεπιφορᾶς] Ἀντεπιφορᾶν ἐνταῦθα μὴ κυρίως νό-
σης, ἀλλὰ καταχρηστικῶς. Θεματίσον δὲ ἔξω δικαστηρίου τὸν
ὄρκον ἐπενεχθέντα τῷ οἰκέτῃ· εἶπον γάρ σοι ἐν τῷ προλα-
βόντι διγέσω, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ ἐστὶ δικαστηρίου δεκτικός.
ἀνάγκη δὲ παντός, ἔξω δικαστηρίου θεματίσαι τὴν ἐπαγω-
γὴν. ἀντεπαγωγή δὲ κυρίως οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν ἐπὶ βολοντα-
ρίου ὄρκου, ὡς ἐγὼς ἐν τῷ 15. διγ. ἀλλὰ τὸ εἰρημένον ἐν
τῷ 15. διγ. ὅτι ἔξω δικαστηρίου ἀντεπαγωγή οὐκ ἐστὶν, οὕτω
νόησον, ὥστε μὴ ἀνάγκησεσθαι τὸν ἐπενηροχότα τὸν ὄρκον
δέξασθαι τὴν ἀντεπιφορᾶν καὶ ὁμοίαι. ὁ μὲν γὰρ ἐν δικα-
στηρίῳ ὄρκον ἐπαγωγῶν ἀνάγκη ἔχει, τὸν ἀντεπιφορᾶς ὄρκον
ὁμοίαι· ὁ δὲ ἔξω δικαστηρίου ἐπαγωγῶν, εἰ μὴ θέλει, οὐκ
ὁμνῆι· εἰ δὲ ἔξ ἀντεπιφορᾶς ὁμοίαι, τὸ βέβαιον ἔχει, ὡς
ἐστὶ καὶ ἀλλὰ γόθεν, καὶ ἐκ τοῦ παρόντος διγέστω μαθεῖν.
[Sch. i. III. 169.]

Σημείωσαι τὸν νομοθέτην ἐνταῦθα καταχρηστικῶς χρησά-
μενον τῷ τῆς ἀντεπιφορᾶς ὀνόματι, καὶ ζήτησι τὸ 15. κεφ.
[Sch. i. III. 169.]

ἀγωγήν ἔχω] Τὴν ἀπὸ τοῦ ὄρκου νόησον ἰμψάνου, καὶ
μὴ τὴν πραιοσεκρίτως βέβησι, ὡς τινες ἐνόμισαν. καὶ x)
τὰ μάλιστα μεταξὺ τοῦ οἰκεῖτου τοῦ ἐπαγωγόντος τὸν ὄρκον
συμφωνῶν πως γενεήσθαι δοκεῖ, καὶ ἐπικολουθήσει ποιήσε
ἐπὶ δόσει· ποιήσει μὲν τὸ ὁμοίαι τὸν οἰκέτην· ὅσοις δὲ τὸ
ὑποδέχεσθαι καταβαλεῖν τὸν διάδικον τὸ πρᾶγμα ἢ τὰ νομί-
ματά· ἐδοξε γὰρ λέγειν· ὁμοίαι y) καὶ καταβαλεῖ τὸ πρᾶγμα
ἢ τὰ νομίματα· ἀλλ' οὐκ οὐδὲ οὕτω χάωρα τῇ πραιοσεκρίτως
βέβησι. οὐτε γὰρ ἐστὶ συναλλάγμα, οὔτε y) ἐπὶ συναλλάγματι
τὴν κοινεπίουνα πεποιήσασιν, ἀλλ' ἐπὶ λύσει μᾶλλον τοῦ
συναλλάγματος. [Sch. k. III. 169.]

L. 26. pr. κς'. z) Παυλ. Οἷαςδῆποτε ἡλικίας ἢ φύσεως εἴη
D. XII. 2. ὁ ὁμοίαι, ἔρρωται. δοκεῖ δὲ μὴ ἐπιρροκεῖν ὁ ἀνήθως,
ἐπειδὴ ἐν εἰδήσει οὐ δοκεῖ ἀπατᾶν.

§. 1. Ἐὰν πατὴρ ὁμοίαι, μὴ χρεωστῆν τὸν υἱόν, ἐκά-
τερος ἔχει τὴν παραγραφήν. εἰ δὲ ὁμοίαι, μὴ εἶναι
πεκουλίον, ὁ μὲν υἱὸς ἐνάγεται, αὐτὸς δὲ περὶ μόνου
τοῦ ἐπιττωμένου πεκουλίου.

§. 2. Ὁ ὄρκος ἔοικε μεταποιήσει χρέους, καὶ μετα-
θέσει χρεώστου, καὶ δικαστηρίω.

οἷαςδῆποτε ἡλικίας] Κυρίλλου. Καὶ γυνὴ καὶ ὁ
ἀνήθως καλῶς ὁμνίουσιν. Στεφανίου. Τοῦτο νόησον, ἐνθα μὴ
κατὰ θρησκείαν ἀπρωρομένην τῇ πολιτείᾳ τις ὁμοίαι, ὡς
εἶπεν ἐν τῷ ε. διγ. τοῦ παρόντος τίτ. Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς.
Ἐν τῷ λδ. διγ. Θεμ. β. φησὶν, ὅτι ὁ ὄρκος ὁ νεκεσσαρίου οὐκ
ἐπιφέρεται πομπιλλῶ· ὁ γὰρ βολονταρίου καλῶς ἐπάγεται
τὸν δὲ ἐν λίτεμ οὐκ ὁμνῆσι, οὔτε ἡ μήτηρ αὐτοῦ βουλομένη,
ὡς τίτ. γ. διγ. δ. Θεμ. α. σημείωσαι τὸν Ἐναντιοφανῆ λέ-
γοντα, καλῶς ἐπιφέρεσθαι ὄρκον βολονταρίου τῷ ἀνήθῳ· καὶ
συνηρεῖ τούτω ὁ Βασιλικὸς λέγων, οἷαςδῆποτε ἡλικίας· οὐ
μὴρ καὶ νεκεσσαρίου. καὶ συνᾶδει τούτω καὶ τὸ β. Θεμ. τὸ
λδ. κεφ. ζήτησι καὶ τίτ. ζ. κεφ. δ. καὶ τὴν ἐκείσε β. καὶ γ.
παραγραφήν. [Sch. l. III. 169. sq.]

δοκεῖ δὲ μὴ ἐπιρροκεῖν] Σημείωσαι, ὅτι ὁ μὴ ἐν
εἰδήσει λέγων τι παρὰ τὸ ἀληθῆς οὐ δοκεῖ ἐπιρροκεῖν. ὥστε
οὐκ οὔτε ὁμοίαι, καὶ ἐπιρροκῆσας ἀπὸ κατὰ τῆς τοῦ βα-
σιλέως σωτηρίας ἐπὶ τῶν Θεματίων ἐκείνων, ἐφ' ὧν ὁ ἐπιρ-
ροκῆσας ὁμοίαι. [Sch. m. III. 170.]

Τούτω φησὶν, ὅτι καὶ εἰ ψεύσεται, οὐ δοκεῖ ἐπιρροκεῖν ἐκῶν
καταδεχόμενος τὸν ὄρκον. Ζήτησι βιβ. ζ. τίτ. ζ. κεφ. β.
τούτω περὶ βολονταρίου νόησον. ὁ γὰρ νεκεσσαρίου ὄρκος
τῷ ἀνήθῳ οὐκ ἐπιφέρεται, ὡς κεφ. λδ. Θεμ. β. [Sch. m.
III. 170.]

ἐν εἰδήσει οὐ δοκεῖ ἀπατᾶν] Καὶ λοιπὸν οὐδὲ
ῥοπαλλῆται, ὥστερ ἐν τῷ τελευταίῳ Θεματι τοῦ 15. κεφ.
ἐπιρροκῆσας ἐπὶ χρημάτων κατὰ τοῦ βασιλέως. οὐ γὰρ δοκεῖ

meus, aut ex relatione¹⁾, meam esse rem, aut de-
beri mihi, et actionem habeo²⁾ et exceptionem.

1) ex relatione] Relationem hic ne proprie in-
telligas, sed improprie. Pone autem extra iudicium
iusiurandum delatum servo: dixi enim tibi in superiori
digesto, servum in iudicio stare non posse. Necesse
vero omnino est, extra iudicium ponere factam delatio-
nem. De relatione autem iusiurandi voluntarii prop-
rie sermo esse non potest, ut didicisti dig. 17. Verum
quod dicitur in dicto digesto 17. extra iudicium relatio-
nem locum non habere, ita intelligas, ut qui iusiuran-
dum detulit, non cogatur relationem suscipere et iur-
rare. Nam qui in iudicio iusiurandum detulit, necesse
habet ex relatione iusiurandum iurare: qui autem extra
iudicium defert, si nolit, non iurat: si vero ex rela-
tione iuret, firmitatem habet, uti tam ex hoc digesto,
quam ex aliis disci potest.

Nota Iurisconsultum hic improprie uti voce relatio-
nis, et quare cap. 17.

2) actionem habeo] Actionem in factum ex
iureiurando intellige, neque actionem praescriptis ver-
bis, ut quidam putant. Licet inter servum et eum, qui
iusiurandum detulit, pactum quodammodo interpositum
videatur, et secutum sit factum ad dationem: factum
quidem, quod servus iuraverit: datio autem, quod ad-
versarius susceperit, se rem vel nummos soluturum:
dixisse enim videtur: iura, et rem tibi solvam vel num-
mos: tamen neque ita est locus actioni praescriptis ver-
bis. Neque enim est contractus, neque de ineundō
contractu conventionem fecerunt, sed de solvendo pot-
ius contractu.

XXVI. Paul. Cuiuscunque aetatis¹⁾ aut sexus
sit, qui iuravit, valebit. Videtur autem non peie-
rare²⁾ pupillus, quia sciens non videtur fallere³⁾.

Si pater iuraverit⁴⁾, filium non debere, uterque
habet exceptionem. Si vero iuraverit, peculium non
esse, filius quidem convenit, ipse vero peculii dun-
taxat postea quaesiti nomine⁵⁾.

Iusiurandum instar novationis est⁶⁾, et delega-
tionis⁷⁾, et iudicii.

1) cuiuscunque aetatis] Cyrillus. Et mulier
et pupillus recte iurant. Stephani. Hoc intelligas, cum
quis iusiurandum non improbatum in republica religio-
nis iuravit, ut dixit dig. 5. hui. tit. Enantiophanis. In
dig. 34. them. 2. dicit, iusiurandum necessarium non
deferri pupillo: nam voluntarium recte deferitur. Pu-
pillus autem in litem non iurat, neque mater eius etiam
volens, ut tit. 3. dig. 4. them. 1. Nota Enantiophanem
dicentem, recte deferri iusiurandum voluntarium pu-
pillo: (et consentit cum hoc Basilicis dicens, cuius-
cunque aetatis,) nec vero necessarium. Cui convenit et
them. 2. cap. 34. Quaere et tit. 6. cap. 4. et ibi secun-
dam et tertiam adnotationem.

2) videtur autem non peierare] Nota, eum,
qui non sciens dixit contra verum, non videri pe-
ierare. Itaque neque fustibus caeditur, etiamsi per sa-
ludem principis peierasset convictus sit, in iis casibus,
in quibus qui peieraverit fustibus caeditur.

Hoc dicit, etsi mentitus sit, peierare tamen eum non
videri sponte suscepto iureiurando. Quaere lib. 7. tit. 6.
cap. 2. Hoc de voluntario intelligas: necessarium enim
pupillo non deferitur, ut cap. 34. them. 2.

3) sciens non videtur fallere] Et ideo non
fustigatur, sicuti est in ultimo themate cap. 13. si in re
pecuniaria per Principem peieraverit. Non enim deci-

x) Malim καν. Inter οικείτου et τοῦ repono καλ. y) Fabr. in marg. emendat ὁμοίαι. yy) Fabr. οὐδέ. z) L. 26. pr.
legitur in Syn. p. 242. et Harm. l. 7. §. 14. qui incipit εἰ ἐξ οἷαςδῆποτε κ. τ λ.

κατὰ περιγραφήν τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλ' ὡς πλανώμενος, καὶ μὴ εἰδώς ἀκριβῶς τὸ ἀληθές, οἷον ἔτι ἀνηβός. [Sch. n. III. 170.]

ἐὰν πατὴρ ὁμόση] Κυρίλλου. Εἰ ὁμόσω, τὸν υἱὸν μὴ χρεωστῆν, καὶ αὐτὸς καὶ ἐγὼ ἔχομεν παραγραφήν. εἰ δὲ ὁμόσω, μὴδὲν εἶναι ἐν πεκούλιῳ, καὶ αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ ἐγὼ, εἰ μετὰ ταῦτα κησεται πεκούλιον. [Sch. o. III. 170.]

Ὁ γὰρ υἱὸς πάντοτε ἐνάγεται, ὅταν εὐρεθῇ εὐπορῶν. εἰ μὲν γὰρ εὐρεθῇ, ἐν ὅσω ἔτι ἄν ὑπεξούσιος, ἔχων πεκούλιον, ἐνάγεται καὶ ὁ πατὴρ ἐπικτηθῆσομένου πεκούλιου τῆ δὲ πεκούλιου. ὁ δὲ υἱὸς, ἐπειδὴ τῶς ὑπεδείχθη, ὅτι χρεωστῆν, πάντοτε ἐνάγεται· καὶ ἐπὶ ὧν ὑπεξούσιος, ἐὰν ἔχη πεκούλιον, ἢ κανοτρήσιον πεκούλιον, ἢ ὡσανεὶ κανοτρήσιον· καὶ μετὰ αὐτῆς ἐξουσιότητι, ὅταν καὶ εὐπορος φανῇ. [Sch. o. III. 170.]

περὶ μόνου τοῦ ἐπικτηθέντος πεκούλιου] Ἐπὶ γὰρ τῷ πρὸ τοῦ ὅρκου πεκούλιῳ ἐνάγεται ὁ πατὴρ δύναται ἀντιθέσθαι τὴν τοῦ ὅρκου παραγραφήν· καὶ οὐδέμια περὶ τούτου γίνεται ζήτησις. [Sch. p. III. 170.]

ὁ ὅρκος ἔοικε μεταποιήσει] Ὁ ὅρκος μιμεῖται νοβητία, δελεγατία, δικαστήριον, καταβολήν. [Sch. q. III. 170.]

Ὡς περὶ γὰρ ὁ νοβητεύων τὸν κοινδικτικὸν τυχὸν ἔχει, ἢ τὴν ἐξ σπιουλάτου, οὕτως [ὁ] ὁμνῶν ἔχει τὴν ἱμφικτονὺ· φυλακτικῆς μὲντοι αὐτῷ τῆς πρωτοτύπου ἀγωγῆς, ὡς δεικνύσι σαφῶς ὁ Παῦλος τῷ λ. διγ. τοῦ παρόντος τι. οὔτε γὰρ κατὰ πάντα μιμεῖται νοβητία· ἐπεὶ ταύτης μάλλον, καὶ οὐχ ὁμοίότης ἦν. καὶ Παῦλος δὲ λογισμὸν ἐνταῦθα ἐπιφέρει, δι' ὃν φησι νοβητία μιμεῖσθαι τὸν ὅρκον. λέγει γὰρ, ὅτι ὡς περὶ ἢ νοβητίαν ἀπὸ συναίνεσως προσέρχεται, οὕτω καὶ ὁ ὅρκος ἀπὸ συναίνεσως ἐπάγεται, δηλονότι βολουντάριος. ὡς τε κατὰ τοῦτο μόνον δοκεῖ νοβητία μιμεῖσθαι, οὐ μὴ καθ' ὅτι τὴν πρωτότυπον ἀναιρεῖ· οὔτε γὰρ ἀναιρεῖ τὴν πρωτότυπον. [Sch. q. III. 170. sq.]

καὶ μεταθέσει χρεώστων] Ὡς περὶ γὰρ ὃν μὴ ἔχω χρεώστων, δελεγατευόμενον ἔχω χρεώστων, οὕτω καὶ ὁμνῶν ἔχω τὴν ἱμφικτονὺ κατὰ τὸν ὅρκον ἐπάγοντος, ἴσως μὴδὲ χρεωσθηθεὶς τι ποτὲ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ οὐ ζητεῖται, πότερον ἔχρωσται μοι, ἢ οὐκ ἔχρωσται. δυνατόν καὶ κατὰ τοῦτο εἰσφέρει δελεγατίαν τὸν ὅρκον, τὸν βολουντάριον μὲντοι, καθ' ὃ καὶ ἡ δελεγατία καὶ ὁ βολουντάριος ὅρκος ἐκ συναίνεσως ἐπάγεται. ὁ γὰρ νεκεσσάριος ὅρκος ἐξ ἀνάγκης δίδεται· ὡς τε καὶ τὸ δικαστήριον ἐξ ἀνάγκης συγκατατίθεται. οὐ μόνον δὲ ὁ νεκεσσάριος, ἀλλὰ καὶ ὁ βολουντάριος ὅρκος μιμεῖται δικαστήριον, οὐχ ὅτι ἐξ ἀνάγκης παρέχεται, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τομῇ πράγματος δοθεὶς τέμνει τὸ φιλογεκούμενον· μάλλον δὲ μείζων ἔστι δικαστήριον, εἴπερ ἀπόφασις μὲν ἔσθ' ὅτι ἀναψηλαφάται, οὕτως δὲ οὐδέποτε. [Sch. r. III. 171.]

κζ'. Γαι. Καὶ ἀντὶ καταβολῆς ἔστιν.

ἀντὶ καταβολῆς] Ὡς περὶ γὰρ καταβάλλον, οὕτω καὶ ὁμνῶν ἐλευθερῶ^{αα)} τὸν ἐγγυητὴν τὸν ἐμόν, ὡς ἐν τῷ ἐπομένῳ διγέστο φησὶν ὁ Παῦλος. ἀνάγνωθι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ διγέστον, καὶ μάθης ἕτεροὺς τρόπους, δι' οὓς μιμεῖται καταβολήν ὁ ὅρκος. [Sch. s. III. 171.]

Τοῦ Ἀνωτύμου. Καὶ διαλύσει ἔοικε, καὶ μείζων ἔστι ψήφου, ὡς διγ. β'. [Sch. s. III. 171.]

κη'. Παυλ. Ὁ ὅρκος ἐπαχθεὶς παρ' ἑνὸς τῶν δύο ὁμοῦ ἐπερωτησάντων βλάπτει τὸν ἕτερον.

ὁ ὅρκος ἐπαχθεὶς παρ' ἑνός] Κυρίλλου. Εἰς τῶν δύο ὅρων σπιουλανδὶ ἐπάγων ὅρκον βλάπτει τὸν ἕτερον. [Sch. t. III. 171.]

Τοῦ Νικαέως. Εἰ θεματίσεις κοινωνοὺς τοὺς σπιουλανδὶ καὶ τὸν ὅρκον ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐπαχθέντα, εὐλογοῦν τὸ νόμιμον. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτος αὐτοὺς ὑπόθη, ἔξω δικαστηρίου τὸν ὅρκον ἐπεναχθέντα θεματίσεις, μὴ μὲν ἐν δικαστηρίῳ, ἐμαθες γὰρ, ὅτι διὰ μόνης τῆς προκαταρξέως ἀποκλείει τὸν ἕτερον ὁ σπιουλανδὶ, καὶ ἀνάγνωθι βιβ. με. τι. β'. διγ. ις'. [Sch. t. III. 171. sq.]

piendi animo id fecisse videtur, sed tanquam errore ductus, nec sciens accurate verum, quippe qui adhuc pupillus sit.

4) si pater iuraverit] Cyrilli. Si iuravero, filium meum non debere, et ille et ego habemus exceptionem. Si vero iuravero, nihil esse in peculio, et ille convenitur, et ego, si postea acquisiverit peculium.

Nam filius omnimodo convenitur, quando solvendo par invenitur. Nam si, quamdiu adhuc in potestate est, peculium habere invenitur, convenietur et pater de acquisito peculio actione de peculio. Filius autem, quoniam interim debitorum eum esse constat, semper tenetur: et quamdiu potestati adhuc subiectus est, si peculium habeat castrense vel quasi castrense: et postea, quam sui iuris factus est, si solvendo fuerit.

5) peculii duntaxat postea quaesiti nomine] Nam de peculio, quod habuit ante iusiurandum, conventus pater, potest opponere iusiurandi exceptionem: neque ulla de eo fit quaestio.

6) iusiurandum instar novationis est] Iusiurandum imitatur novationem, delegationem, iudicium, solutionem.

Sicuti enim qui obligationem novat, conditionem fere habet, aut actionem ex stipulatu, ita qui iurat, habet in factum actionem: integra tamen manente ipsi principali actione, ut manifeste ostendit Paulus in dig. 30. hui. tit. Neque enim per omnia imitatur novationem: quippe identitas potius, nec vero similitudo esset. Ac Paulus quidem rationem ibi subiicit, per quam dicit novationem imitari iusiurandum: quemadmodum enim, inquit, novatio ex conventionem proficiscitur, ita et iusiurandum ex conventionem deferitur, scilicet voluntarium. Itaque in hoc solum videtur novationem imitari, nec vero quatenus principalem actionem perimat: nec enim tollit principalem.

7) et delegationis] Quemadmodum enim, quem non habeo debitorem, si delegator mihi, habeo debitorem, ita et iurans habeo in factum actionem adversus iusiurandum deferentem, qui fortasse nihil mihi unquam debebat: neque quaeritur, utrum unquam mihi debuerit, an non debuerit. Potest et in eo delegationi iusiurandum comparari, voluntarium scilicet, quod et delegatio et voluntarium iusiurandum ex conventionem deferunt. Nam necessarium iusiurandum ex necessitate datur: itaque et iudicium ex necessitate instituitur. Non solum autem necessarium, verum etiam voluntarium iusiurandum imitatur iudicium, non quia ex necessitate praestatur, sed quia decidendae rei causa datum controversiam decedit: quin imo maiorem vim habet, quam iudicium, siquidem retractatur interdum sententia, hoc vero nunquam.

XXVII. Gai. Et vicem solutionis 1) obtinet.

L. 27. D. XII. 2.

1) vicem solutionis] Quemadmodum enim solvens, ita etiam iurans libero fideiussorem meum, ut in digesto sequente dicit Paulus. Lege et idem digestum, et disces alios modos, quibus iusiurandum solutionem imitatur.

Innominati. Et transactioni simile est, et maius re iudicata, ut dig. 2.

XXVIII. Paul. Iusiurandum delatum ab uno 1) ex duobus reis stipulandi nocet alteri. L. 28. pr. D. eod.

1) iusiurandum delatum ab uno] Cyrilli. Unus ex duobus reis stipulandi deferens iusiurandum nocet alteri.

Nicaei. Si fingas, duos reos stipulandi socios fuisse, et iusiurandum in iudicio delatum, rationem habet haec lex. Sin autem tales non fingas, extra iudicium iusiurandum delatum pone, nec vero in iudicio. Didicisti enim, per solam litis contestationem unum ex reis stipulandi excludere alterum. Lege et lib. 45. tit. 2. dig. 16.

αα) Sic lego. Fabr. ἐνι. α) Sic lego. Fabr. μείζων ἔστιν. αα) Sic lego. Fabr. ἐλευθεροῦ.

Στεφάνου. Σημειώσαι, πότε δύο μίαν ἐχόντων ἀγωγὴν, ἢ μὴ κατεχομένων εἰς ὁμνύς ἢ ἐπιφύρουσιν βλάπτει τυχόν ἢ ὠφελῆ τὸν ἕτερον. σημειώσαι δὲ ἐνταῦθα, καὶ πῶς δοκεῖ μὴ μείσθαι καταβολῆν. [Sch. t. III. 172.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Τὸ δὲ πάκτον τοῦ ἐνός οὐ βλάπτει τὸν ἄλλον, ὡς βιβ. β'. tit. ιδ'. διγ. κζ'. ἦτοι βιβ. ια'. tit. α'. ὃ καὶ ἀνάγνωθι καὶ τὸν Παλαιὸν καὶ τὸ σχολιον. [Sch. t. III. 172.]

L. 28. §. 1.
D. XII. 2.

Ὁ τοῦ ἐναγομένου ὄρκος συμβάλλεται τῷ ἐγγυητῇ, καὶ τὸ ξυπαλιν· ἀντὶ γὰρ καταβολῆς ἐστὶν ὁ ὄρκος· ὅτε μέντοι περὶ τοῦ συναλλάγματος καὶ μὴ περὶ τοῦ προσώπου διμύσει.

ὁ τοῦ ἐναγομένου ὄρκος] Κυρίλλου. Ὁ θεός ὁμόσας ὠφελῆ τὸν ἐγγυητῆν. ὁ ἐγγυητὴς ὁμόσας, ὅτι οὐ χρεωστῆι ὁ θεός, ὠφελῆ αὐτὸν· οὐ μὴν ὁ ὁμόσας, ὅτι οὐκ ἐνηγγυησάμην. [Sch. u. III. 172.]

Στεφάνου. Τοῦτο κατὰ τὸν κανόνα εἴρηται· πᾶσα γὰρ ἀσπίτουσα τῷ ῥέῳ παραγραφῇ ἀσπύεται καὶ τοῖς ἐγγυηταῖς αὐτοῦ, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ μδ'. τῶν διγ. βιβ. tit. α'. διγ. ζ'. φησί. δηλον δέ, ὅτι ἐνθα πάκτου παραγραφῆν ὁ πρωτότυπος ἔχει, τότε δίδεται καὶ τῷ ἐγγυητῇ αὐτοῦ παραγραφῆ, ὅτε ἐν ῥέῳ, ἀλλὰ μὴ προσωπικόν ἐστὶ τὸ πρὸς αὐτὸν γεόμενον πάκτον, ὡς ὁ αὐτὸς Παῦλος ἐν τῷ β'. βιβ. tit. ιδ'. διγ. κα'. φησίν. ἦτοι βιβ. ια'. tit. α'. κεφ. κα'. θεμ. τελευτ. [Sch. u. III. 172.]

§. 2.

Ἐάν τις ὁμώσει, ὡς οὐχ ὠμολόγησε παριστᾶν, οὐκ ὠφελῆται ὁ ἐναγομένος. εἰ δὲ διμύσει, μὴ χρεωστῆιν, ζητοῦμεν τὴν αἰτίαν, πότερον ὡς μὴ ὁμολογήσας, ἢ ὡς παριστήσας, ἢ ὡς καταβαλόν. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ ἐγγυησαμένου περὶ καταβολῆς χρέους.

Ἐάν τις ὁμώσει] Κυρίλλου. Ὁ ἐπερωτηθεὶς παριστᾶν τὸν ῥέον, εἰ ὁμώσει μὴ ἐπερωτηθῆναι, οὐκ ὠφελῆ τὸν ῥέον. εἰ δὲ ὁμώσει μὴ παριστᾶν, σκοποῦμεν, πῶς ὤμοσεν, εἴτε ὡς μὴ ἐπερωτηθεὶς, εἴτε ὡς παριστήσας, εἴτε ὡς καταβαλόν. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ἐγγυητοῦ. [Sch. x. III. 172.]

Ὁφείλει μὲν^{b)}, φησίν, ἐπαγορθοῦσθαι τὴν ἀσάφειαν τοῦ ὄρκου. σκοποῦμεν δὲ τὴν τοῦ ἐπερωτηθέντος τὸν ὄρκον καὶ τὴν τοῦ ὁμωμοκότου διάθεσιν. σκοπεῖται δὲ καὶ αὕτη ἐκ τῶν πρὸ τῆς ἐπιφορᾶς τοῦ ὄρκου φιλονεικηθέντων, ὡς ὁ Πομπώνιος ἐν τῷ μβ'. διγ. τοῦ παρόντος tit. φησί. τῆς μέντοι διαθέσεως μὴ δεικνυμένης δοκεῖ κατὰ πρόληψιν ὁ ἐγγυητὴς περὶ παντὸς τοῦ πράγματος ὁμωμοκῆναι. [Sch. x. III. 172.]

Πότερον ὡς μὴ ὁμολογήσας] Ἐπειδὴ ἀσάφεια φαίνεται τοῦ ὄρκου, πῶς ὤμοσεν ὁ ἐπερωτηθεὶς μὴ χρεωστῆιν, ἀρα ὡς παριστῆσει τὸν ἀνηθον^{bb)}, ὃν ἐπερωτηθῆ παριστῆσαι^{cc)} καὶ διὰ τοῦτο ὤμοσε μὴ χρεωστῆιν, ἐπειδὴ ἐπερωτηθῆ, ὁ ἐποίησε καὶ παρίστησε τὸν ῥέον· ἢ ὡς καταβαλόν τὸ διαφέρον διὰ τὸ μὴ δυναθῆναι παριστῆσαι τὸν ῥέον· ἢ ὡς ὁμώσει μὴ χρεωστῆιν, ὡς μὴ ὅλως ἐπερωτηθεὶς· τοῦτο δυναθῆναι γινώσκειν, ἢ ὡς τὸ ἀληθὲς μαθεῖν, ἐκ τῶν πρὸ τοῦ ὄρκου σημειωμάτων. ταῦτα γὰρ εἰδότες γινώσκουμεν, τίως ἔνεκεν ὤμοσε μὴ χρεωστῆιν. εἰ δὲ οὐ δεικνύται οὔτε ἐκ τῶν σημειωμάτων, τίως χάριν ὤμοσε μὴ χρεωστῆιν, τότε δοκεῖ κατὰ πρόληψιν μὴ γενικῶς ὁμώσει, ὅτι οὐ χρεωστῆι, ἢ ὡς αὐτὸς, οὐδὲ ὁ πρωτότυπος. ἐπειδὴ γὰρ ἀμφιβολία ἐστὶν, ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου ὠφελῆ ὁ δικαστὴς ἀποφρασθῆναι. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ἐγγυησαμένου. μὴ νοήσας δὲ, ἐνηγγυησάτο ἢ παριστᾶν ἢ ἄλλο τι, ἀλλὰ μόνον ἐνηγγυησάτο καταβαλόν^{cc)} τὸ χρέος, εἰ μὴ ὁ χρεώστης τοῦτο καταβάλλῃ. εἰ μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγγυητοῦ ὁμόσας, ὅτι οὐ χρεωστῆι, δεικνύται, τίως ἔνεκεν ὤμοσεν, ὅτι οὐ χρεωστῆι, ἀρα ὡς λέγων, ὅτι οὐκ ἐνηγγυησάτο, οὐκ ἔστι οὐδεμία ἀμφιβολία· εἰ μὲν γὰρ δεικνύται, ὅτι διὰ τοῦτο ὤμοσεν, ὡς λέγων, ὅτι οὐκ ἐγενόμην ἐγγυητὴς τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους τῷ ῥέῳ, ἔνεκεν ὁ πρωτότυπος, τοῦ ἐγγυητοῦ λυτρομένου. εἰ δὲ οὐ δεικνύται, τίως χάριν ὤμοσεν, ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου ὁ δικαστὴς ἀποφραίνεται^{d)}. [Sch. y. III. 172. sq.]

b) Fabr. in marg. emendat ὀφείλειμεν. bb) Fabr. in marg. addit ῥέον. c) Fabr. in marg. addit ὅτι ante ἐνηγγυησάτο. cc) Fabr. καταβαλόν et καταβύλλῃ. d) Sic lego. Fabr. ἀποφρήγεται.

Stephani. Nota, quando ex duobus, qui eandem actionem habent, vel eadem actione tenentur, unus iurans aut deferens noceat aut prosit alteri. Nota vero hic etiam, quomodo videatur imitari solutionem.

Enantiophanis. Pactum autem unius non nocet alteri, ut lib. 2. tit. 14. dig. 27. seu lib. 11. tit. 1. quod etiam lege et Antiquum et scholion.

Rei iusiurandum²⁾ proficit fideiussori, et vice versa: loco enim solutionis est iusiurandum, dummodo de contractu, non de persona iuraverit.

2) rei iusiurandum] Cyrilli. Reus, qui iuravit, prodest fideiussori. Fideiussor, qui iuravit, non debere reum, ei prodest: nec tamen si iuravit, se non fideiussisse.

Stephani. Hoc secundum regulam dicitur: omnis enim exceptio reo competens competit etiam fideiussoribus eius, uti Paulus lib. 44. Dig. tit. 1. dig. 7. dicit. Manifestum autem est, ubi pacti exceptionem reus principalis habet, tunc dari et fideiussori eius exceptionem, cum pactum cum eo factum in rem, nec vero personale est, uti idem Paulus lib. 2. tit. 14. dig. 21. seu lib. 11. tit. 1. cap. 21. them. ult. dicit.

Si quis iuraverit³⁾, se non promississe exhibere, commodum inde non percipiet reus. Si vero iuraverit, se non debere, quaerimus causam, utrum quasi non promiserit⁴⁾, vel quasi exhibuerit, an vero quasi solverit. Eadem et in eo, qui de debito solvendo fideiussit.

3) si quis iuraverit] Cyrilli. Qui reum exhibere promisit, si iuraverit, se non promississe, non prodest reo. Si vero iuraverit, se nihil debere, spectandum est, quomodo iuraverit, sive quasi non promiserit, sive quasi exhibuerit, sive quasi solverit. Eadem et in fideiussore.

Debemus, inquit, emendare obscuritatem iurandi. Spectamus autem mentem eius, qui detulit iusiurandum, et eius, qui iuravit. Cernitur vero haec ex iis, quae ante delationem iurandi in controversia erant, ut ait Pomponius in dig. 42. huius tit. Si tamen de mente non constat, videtur ex praesumptione fideiussor semper de tota re iurasse.

4) utrum quasi non promiserit] Quandoquidem obscuritas in iurando apparet, quomodo, qui promisit, iuraverit, se nihil debere, an quasi iam reum exhibuerit, quem exhibiturum se esse promiserat: ideoque iuravit, se nihil debere, quia promisit, quod fecit, et reum exhibuit: vel quasi iam solverit, quanti ea res est, quod reum exhibere non potuerit: vel iuraverit se nihil debere, quod omnino non promiserit: hoc poterimus cognoscere, id est, rei veritatem discere, ex iis, quae iusiurandum praecedunt, argumentis. His enim cognitibus intelligemus, cuius gratia se nihil debere iuraverit. Quodsi neque ex indicibus probari poterit, cuius causa se nihil debere iuraverit, tunc videtur ex praesumptione non generaliter iurasse, se non debere, sive nec se ipsum, neque principalem. Quoniam enim ambiguitas est, pro reo debet iudex sententiam ferre. Idem et de fideiussore. Ne vero intelligas haec, de fideiussore iudicio sisti, sed de fideiussore pecuniae debitor, nisi solverit debitor. Si quidem igitur et in fideiussore, qui iuravit, se non debere, probetur, cuius gratia iuraverit, quasi non debeat, an quasi dicens se non fideiussisse, nulla erit ambiguitas: nam si quidem probetur, propterea eum iurasse, quasi dicat, se fideiussorem debiti non exstitisse reo, tenetur principalis, fideiussore liberato. Sin vero non probetur, cuius gratia iuraverit, pro reo iudex sententiam feret.